

ISSN 1302-3519

ÇALIŞMA ORTAMI

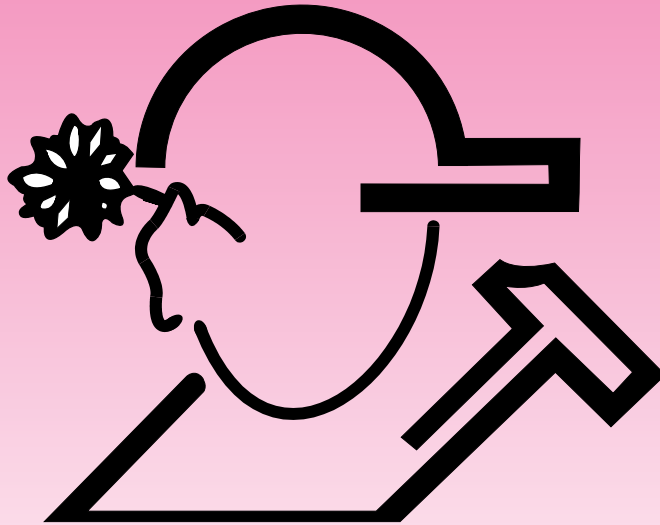
İki Ayda Bir Çıkar / Sayı : 140

Mayıs - Haziran 2015

İŞÇİ SAĞLIĞI
İŞ GÜVENLİĞİ
ERGONOMİ
İŞ HİJYENİ
ÇEVRE
TOPLUM ÖRGÜTÇÜLÜĞÜ
ÇOCUK EMEĞİ
KADIN
SOSYAL POLİTİKA
NÜFUS
SOSYAL HEKİMLİK

- Ufkunun Ötesi : Çıracak Hüseyin Güneş'in Yaşam Öyküsü
- Isparta Gül Sektörünün Yapısal Sorunları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği
 - Kopan; Vinç, Halat, Sapan
 - Toplum Hekimliğine Gönül Verenler - 18
- Türkiye'nin Öncü Toplum Hekimi: Dr. Mehmet Cemalettin Or
 - O Bizlerden Biri
- Türkiye'de Sosyal Politika'nın Başöğretmeni : Ord. Prof. Dr. G. Kessler
 - Yol Verin Hüsamettin Koçan'a
- Cumhuriyetin Aydınlik İnsanları Bizim En Üstün Değerlerimizdir
 - Sergi Odası ve Hayatımız Zonguldak
- 10. Uluslararası İşçi Filmleri Festivali Başladı
- İki Dakika Düşün / Tehlikeyi Tanıyalım : Spiral Taşlama Makinesi

Bu bir HAKEMLİ dergidir.

*Çalışan Çocuklara "Vefa Borcu"nuzu
Ödemek İster misiniz?*

Fisek Enstitüsü'nün 33. Yılı
Çalışma Ortamı'nın 23. Yılı

www.fisek.org.tr

Ufkunun Ötesi : Çıracık Hüseyin Güneş'in Yaşam Öyküsü

Ankara'nın Güdül İlçesinin köyündenim... 14 yaşına kadar köy yerindeydim. İlkokulu bitirdim. Anne babam çiftçilikle uğraşırdı; onlara yardım ettim. Ama bizim yolumuz çizilmişti. Ya okuyacaktık ya da şehre gidip bir meslek sahibi olacaktık. Okumayı isterdim ama olanaklarımız kısıtlıydı. Ankara'da yaşayan üç abim vardı. Biri evliydi; hepimize kanat gerdi; onun evinde yaşadık. Beni şehre getirip, abimin yanına koyan Mehmet abinin kardeşinin dükkanında çalışmaya başladım.

14 yaşındaydım. O zaman Ahmet ustamın dükkanı 30-40 metre karelik bir yerdi; Ankara'nın Atasınayi semtindeydi. Biz de zaten oraya yakın İskitler'de oturuyorduk. Atasınayi altı sokaktan oluşan, dükkanların sıra sıra ve karşılıklı dizildiği bir düzen içindeydi. Ahmet ustam kalıp işiyle uğraşırdı; 2-3 çırağımız daha vardı.

Ustalar o dönemde çıracık seçerlerdi. Ancak huyunu, suyunu, işini beğendikleri çıracıkları tutarlardı. Bunun için, çıracıklarını yakından izler hatta denemeler yaparlardı. Sözgelimi, yere para atarlar ve bakalım ne yapacaklar diye beklerlerdi. Biz de her seferinde, parayı alır; ustanın masasına bırakırdık. Bir gün beni bakkala gönderdi. Alacağımı aldım; bakkal para üstünü vermek isteyince duraksadım. Yanımda bir dökümcü çırağı vardı. Hemen parayı aldı ve uzaklaştı. Ben şaşırdım; Ahmet ustanın para üstünü isteyeceğini düşünerek bakkaldan para üstünü istedim. Kızdı; para üstünü verdim dedi. Ben de almadım dedim. Almamıştım. Beni Ahmet ustaya

Hüseyin Güneş (Çıracık hali)

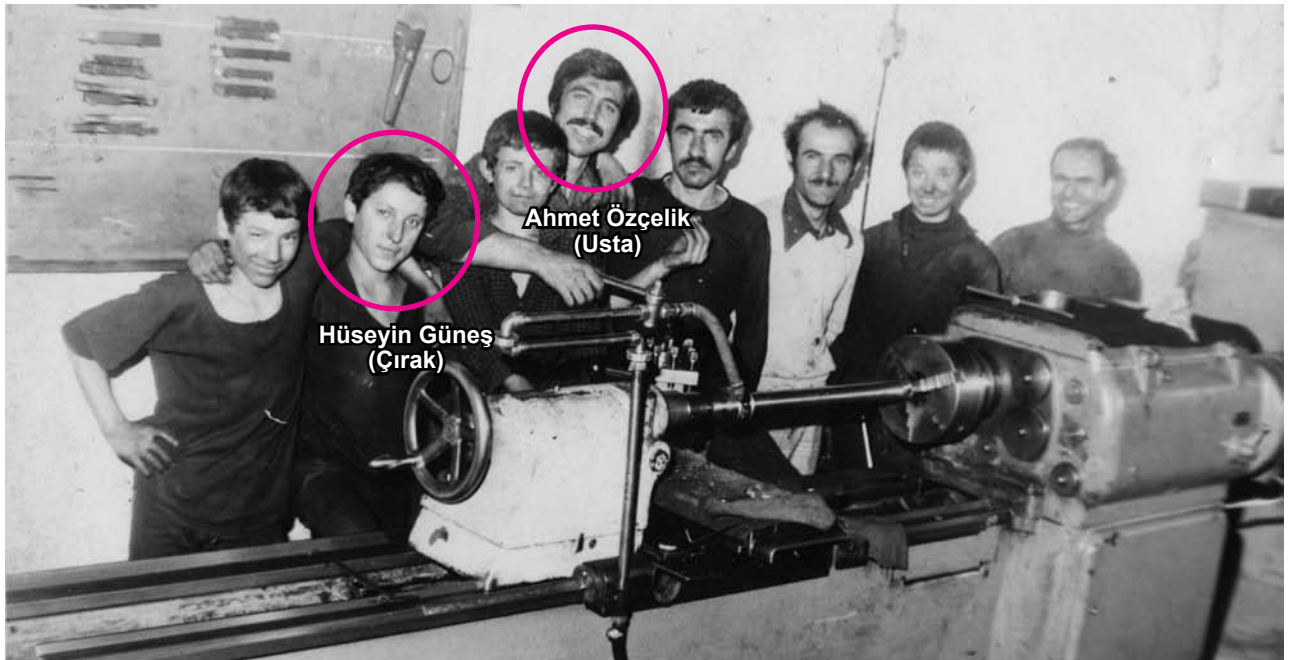
Hüseyin Güneş

şikayet etmiş; "Para üstünü verdiğim halde almadım diyor" diye. Ahmet usta beni tanıdı; işin içinde başka bir iş olduğunu anladı ve bakkalın yanında bana kızar gibi yaptı, o kadar. Bizim dükkandaki çıracıklardan doğruluktan sapan olmadı; dolayısıyla Ahmet usta bizimle yürümeye devam etti.

Hep çevremde arkadaşlarım oldu. Ama seçiciydim. Yanlış davranışlarını ve kötü yönlerini gördüğüm insanlardan hemen uzaklaştım. Arkadaşlık ettiğim çocukların, anası babası nasıl insanlar ona da dikkat ederdim. Dükkanımızdaki arkadaşlarla aynı mahallede oturuyorduk; beraber gider gelirdik. Komşu dükkanlardaki ya da iş gereği gidip geldiğimiz dükkanlardaki yaşıt-

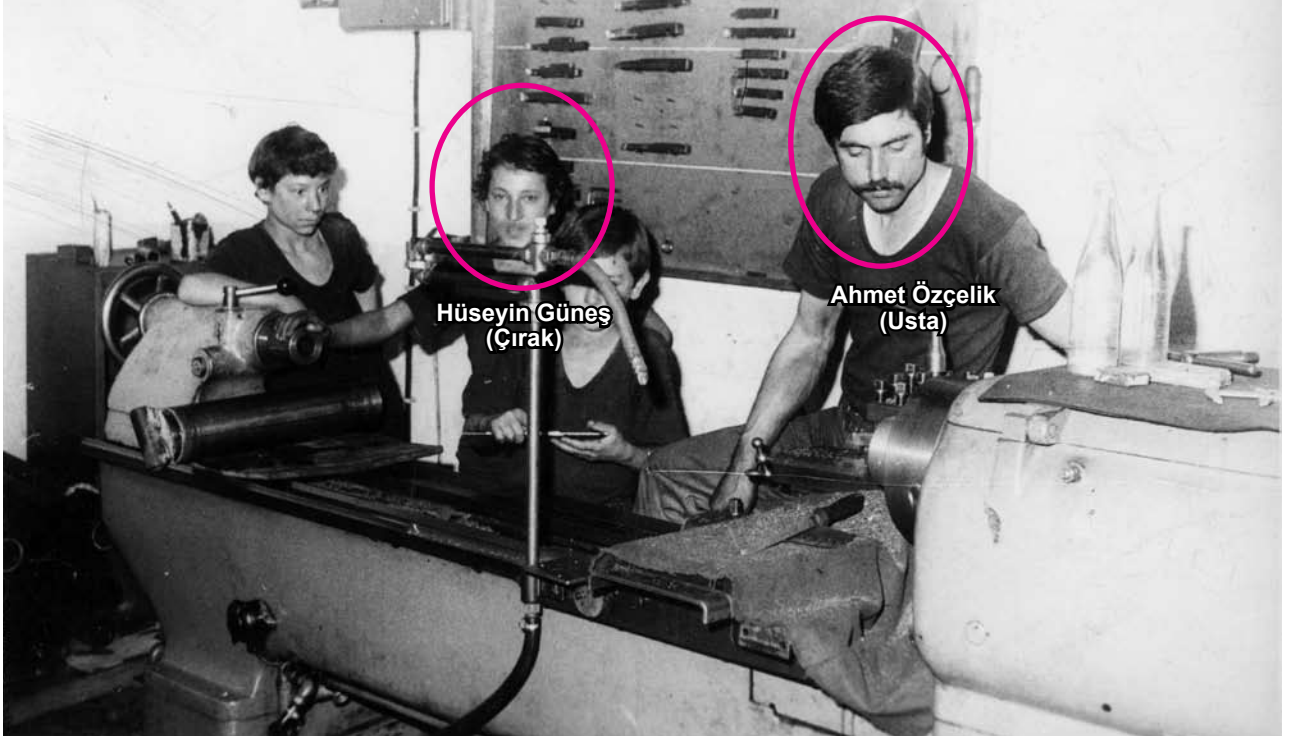
larımızla da arkadaşlık ederdim. Daha çok mahalledeki çocuklarla hatta bizden biraz daha büyük abilerimizle gezerdik. Mahallede bir açık hava sineması vardı; orada akşamları film seyretmeye giderdik. Gençlik Parkı'na gezmeye giderdik çok uzak değildi. Ama PTT'de çalışan bir mahalleli abimiz, bizi zaman zaman PTT'nin Ahlatlıbel'deki lokaline götürürdü. O zamanlar kimsede araba yok; dolmuşlarla oraya giderdik.

Benim de hedeflerim ve kuşkularım vardı. Önce ustanın gözüne girmem ve bir meslek sahibi olmam gerekiyordu; kafamda "acaba olabilecek miyim?" soruları vardı. İş öğrenip ustalaşmaya başlayınca, başka hayaller girdi aklıma; evlenmek dükkan sahibi olmak gibi...

Ahmet Özçelik
(Usta)

Hüseyin Güneş
(Çıracık)

Hüseyin Güneş
(Çırak)

Ahmet Özçelik
(Usta)

Ama orada da sorular zihnimi kurcalıyordu. Acaba param yetişebilecek miydi? Geçimim nasıl olacaktı?

Bir çok hevesimiz vardı. Bunları karıştırmaya hiç bir zaman paramız yetmedi. Bunlardan biri de tatil yapmaktı. Sağolsun Ahmet usta, bir keresinde hepimizin cebine üç beş kuruş koyup, Fethiye'ye gönderdi. 17 yaşındaydım. Denizi ilk orada gördüm. Ama otellerde filan kalamadık.

Çıraklığım boyunca ufak tefek kazalar dışında, yaranlanmadım. Ufak kazalardan kastım, elime çekiç vurmam; ağırlık kaldırma dolayısıyla bel ağrısı filan. Ama dükkandaki çırak arkadaşlarımızdan biri, testerede parmağının ucunu kestirdi. Parmak ucu kesikleri çok acıtır; çok ağladı. Ahmet usta çok uğraştı onun tedavisi için... Arkadaşımız işi bıraktı; başka işler yapmaya çalıştı. Sonunda PTT'ye girdi; oradan emekli oldu. Memur olmak zaman zaman benim aklımdan da geçmedi değil. Çok yorulduğumuz, tatil günlerimizin belli olmadığı zamanlarda, aklıma gelirdi bu düşünce. Ama kopamadım işimden.

Ahmet ustanın işleri büyümeye devam etti. Dükkan bize küçük gelince, Ostim'e taşındık. O zaman Ostim sanayi sitesi yeni yeni yerleşiyordu. Yollar çamurdu; dolmuş seferleri düzensizdi. Ama dükkanımıza artık atelye deniyordu; çünkü çok büyüktü. Yavaş yavaş işçi sayımız artmaya başlamıştı; ben de usta olmuşum.

Atelyemiz büyümeye devam etti. Ben de ustabaşı oldum. Bugün biri Ostim'de eski yerinde, biri Sincan Organize Sanayi'de iki fabrikamız var. Ne

yazık ki, yolun yarısında, sevgili Ahmet ustamızı bir trafik kazasında yitirdik. Ama o bugünleri görmüştü ve bizlere güvenmişti.

Ankara'ya gelişimin 10.yılında, askerlik dönüşü, evlendim. Hemen 10 ay sonra ilk çocuğum oldu. Adını Ufuk koydum. Şimdi düşünüyorum, "Çocuk adıyla gelir" derler; Ufuk bizim de ufku olmasını hiç istemedim. Artık çağ değişti; kültür arttı. Çocuklarımızın dünyayı iyi öğrenmesi gerekir; iyi dil bilmeleri gerekir ve mutlaka diplomaları olması gerekir.

Üç çocuğum var : İki erkek ve en küçüğü kız. Ufuk, makina mühendisi oldu; Antalya'da okuttum onu. Sonra iki yıl Almanya'da kaldı. Şimdi aynı fabrikada çalışıyoruz. İkinci oğlum Hacettepe Üniversitesi'nde siyasal bilimler okuyor; bu yıl bitirecek. Kızım 7. sınıfta... Onun için de büyük hayallerim var. Mutlaka okuyacak ve o da üniversiteyi bitirecek.

Ben de isterdim okumayı, dil öğrenmeyi. Ama geri dönüp baktığım zaman yaşadıklarım ve öğrendiklerim bana mutluluk veriyor.

Hüseyin Güneş (solda) ve oğlu Mak. Müh. Ufuk Güneş (sağda)

Isparta Gül Sektörünün Yapısal Sorunları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği(*)

Fatma VATAN(**)

Zamana yüklenen anlam yapılan işe göre değişkenlik gösterebilmektedir. Mayıs ve haziran aylarına yüklenen anlam da Isparta gül emekçileri açısından farklıdır. Mayıs ve haziran ayları Isparta gül emekçileri için hasat mevsimi, yevmiyeli iş, sürekli iş ve bölgesel hareketlilik, sabah saat 4'te 5'te tarlada gül çiçeği toplamak, akşama kadar çalışmak anlamına gelmektedir. Özellikle bu aylarda bu bölgenin eksikliklerini saptamak, bu emekçilere ilgi çekebilmek gül emekçilerini anlamak açısından oldukça önemli olmaktadır.

Isparta gül sektörünü, gül emekçilerini anlayabilmek için öncelikle bölgedeki istihdamın yapısını ve bölgenin koşullarını anlamak gerekmektedir.

Gül Sektöründe Kadın - Erkek İstihdamı ve Cinsiyete Dayalı İş Bölümü

Isparta gül sektöründe cinsiyete dayalı işbölümü açısından tarım sektöründe kadınlar daha çok istihdam edilirken, tarıma kıyasla çok daha fazla gelir getirci sektör olarak görülen sanayide ise erkekler daha fazla istihdam edilmektedir. Tarım ve sanayi sektörleri içerisinde cinsiyet dağılımı farklılıkları yanı sıra cinsiyetler arasında hiyerarşi göze çarpmaktadır. Söz konusu bu hiyerarşi içerisinde de en üst basamakta erkekler yer almaktadır. Tarımda kadın üretimi dikimi yapmakta kantarcılarla iletişimi ise koca-babalar erkek sağlamaktadır. Dolayısı ile tarım sektörü için işin sonuca ulaşacağı ve kazanç elde edileceği en yüksek basamakta yine erkek yer almaktadır. Kültürün de etkisiyle; kadın ürettiği ürünün parasına kantarcı ile iletişim noktasında sahip değiken ev içi üretimde paranın idaresini yapmaya sahiptir. Senir bölgesindeki birçok kadın, gül çiçeği üretiminde tarladaki işinden ve içinde bulunduğu iş bölümünden mutlu olarak durumu kabullenmektedir. Bölgedeki cinsiyete dayalı iş bölümüne, ticaret ve aracılık işlerine kadın bakışını ise bu işi yapan bir kadının şu cümlesi "gül çiçeği üretimini annemden gördüğüm gibi devam ettiriyorum. Kocam da aldığı parayı bana veriyor ben evi geçindiriyorum, yetiyor bize ben para işlerinden pek anlamam kantarcıyı tanımam kocam tanıyor onları" ile özetleyebiliriz.

(*) Bu yazı; Fatma Vatan tarafından Isparta; Senir, Gülkent, Yeşilköy'de 2012-2013 yıllarında yaptığı alan çalışmaları referans alınarak hazırlanmıştır.

(**) Fişek Enstitüsü Çalışanlar Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Gönüllüsü

İşçi Ücretleri

Isparta gül sektöründe tarlada özellikle mayıs-haziran aylarında yevmiyeli emekçilere gereksinim duyulmaktadır. Mayıs-Haziran aylarında gereksinim o kadar artmaktadır ki bölgedeki herkes neredeyse bu işe yönelmektedir.

Gereksinim duyulan yevmiyeli emekçiler için ücretler günlük 35-45 TL arasında değişmektedir. Kadınlar; çocuklarını bırakacakları yer olmadığı için çocuklarını da kendileri ile birlikte tarlaya getirmektedir. Kadının bir taraftan tarlada çocuğuna bakıp emeğini böldüğünün düşünülmesi ücretlerin düşürülmesine mazeret olarak sunulmaktadır.⁽¹⁾

Isparta gül sektöründe işçi ücretleri asgari ücrettir. Sanayi sektöründe çalışan işçilere ödenen asgari ücret tarım sektöründe kayıtdışı, yevmiyeli çalışanları cezbetmekte ve tarımda çalış-

şanlar için sanayi sektörü daha sabit ve güvenli bir sektör olarak görülmektedir. Ücretler firma sahipleri, mühendisler için ise karlı ve oldukça gelir getiricidir. Bölgede sanayi sektöründeki firma sahibi, mühendis, yönetici gibi kadrolarda erkekler istihdam ederken, kadınlar cam tavan ile karşılaşmaktadır. Kadın kendine ancak başta ofis işleri olmak üzere hizmet sektöründe yer bulabilmektedir. Sanayi sektöründe kadın ve erkekler ile birlikte çocuk çalışanlar da yer almaktadır. Söz konusu bu çocuk çalışanlara paketlenme ve üretim aşamasında yer verilmektedir. Bu alanda çalışan çocuklara verilen ücretler ise haftalık 40-50 TL arasında değişmektedir.

Sonuç ve Çözüm Önerileri

Isparta şehrinde gül, tarımdan sanayiye aktarılan ve turizmi destekleyen önemli bir üründür. Emekçiler açısından gelir getirci ve geçim sağlayıcı bir ürün

olarak görülmemektedir. Sektör içerisindeki aksaklıklar ve bu işin sezonluk olması nedeniyle bölge halkı ikame gelir getirici ürünlere(elma) yönelmektedir. Gül çiçeği sektöründe çalışanların büyük bir çoğunluğunu emekliler oluşturmakta ve emekliler de bu işi ek gelir getirici bir iş olarak görmektedir.⁽²⁾

Bölgesel olarak tarımda eğitim politikalarının eksikliği sektörün eğitim ile geliştirilmemesi sektörün aksaklıklarına yol açmaktadır. Ayrıca tarlada, tarım sektöründe çalışanlar bu sektörde gelecek görememektedir. Gül emekçilerinin işlerinde gelecek görebilmesi için sektörün gerçek bir yapılanmaya ve desteğe ihtiyacı vardır. Bu desteklerin başında tarımda eğitim politikalarının oluşturulması, geliştirilmesi gelmektedir. Ayrıca bu eğitimlerin cinsiyet açısından dağılımın eşitliği sağlanarak yapılması gerekmektedir. Gül sektöründe çalışanların ücretleri tekrar gözden geçirilerek enformalite üzerinde durulmalı, örgüt ve birlik olmanın gerekliliği bilinci hakkında eğitimler verilmelidir. Firmalara gerekli Ar-Ge çalışmalarını yapabilecekleri birimler oluşturulmalıdır. Çünkü mevcut yapı içerisinde en büyük aksaklıkların başında test kontrollerinin doğru yapılamaması ya da bu kontrollerin Türkiye dışındaki ülkeler tarafından yapılması gelmektedir. Mevcut yapı ile gül emekçilerinin geleceği sektörden uzaklaşmaya doğru gitmektedir. Bu durumun değişebilmesi için sektöre sonuç odaklı çözüm önerileri getirilmelidir. Buna ek olarak cinsiyetçi iş bölümünün engellenmesi, ücretlerin çalışma koşullarının ve olanakların geliştirilmesi gerekmektedir. Sektör zaman içerisinde mutsuz ve tatminsiz bir yapıda kalırsa; sektöre olan ilgi azalacak, emeğe verilen değer yok olacak ya da gelir 3-5 isim arasında bölüşülecektir.⁽³⁾

Şimdi sizlere anlatacağım
Bir yolculuğun öyküsü
İçinde bir sömüren var iki de sömürülen kişi
İyi gözlemleyin bu insanların tutumlarını!
Yabancı gelmese de yadırgamaya bakın!
Böyle alışılmış diye yormayın iyiyi!
Kural böyle diye kurulup oturmayın!
En yalınkat en hurda olaylara değin
Gözaltında tutun her şeyi
Düşünün ille de böyle mi olmalı diye!
Hele sıradan bir şeyse gördüğünüz
Büsbütün üstüne varın!
Bir şey oldum bittim böyle mi olurmuş
Bu düzenbaz düzen bu hesaplı çapul
Bu ana baba gününde!
İnsanlar insanlıktan çıkmış diye
Üstüne kondurulmasın birde
BÖYLE GELMİŞ BÖYLE GEÇER DİYE!

Bertolt BRECHT
(Kuralla Kural Dışı Adli Oyundan)⁽⁴⁾

Kaynaklar:

- (1) Kaynak; Fatma Vatan tarafından çekilmiştir.
- (2) Kaynak; Isparta Valiliği Arşivinden alınmıştır.
- (3) Kaynak; Fatma Vatan tarafından çekilmiştir.
- (4) Bertolt Brecht'den aktaran: Meryem Koray, Sosyal Politika, Ezgi Kitabevi, Bursa s.5.

malı ya da yardımlaşılmasıdır.
25 kg'ı geçmesi durumunda mek-
6) Taşlanan makine parçasının
ilgi eğitimi verilmelidir.
konularında iş sağlığı ve güven-
"Elle Kalidma ve Taşlama"
nomik Risk Etmenleri"
• "Kimyasal, Fiziksel ve Ergo-
Güvenli Kullanımı,"
• "Kişisel Korumacı Donanımların
Kullanımı,"
• "İş Ekipmanlarının Güvenli
malidir.
akciğer fonksiyon testleri yapı-
işitme testleri, akciğer grafisi ve
periyodik sağlık muayenelerinde
5) İşe girişte ve her yıl yapılacak
edilmelidir.
taşlama ekipmanı, kordonu kontrol
4) Her kullanımı öncesi spiral
gelmelidir.
girmemesi için) ayaklarının üzerine
tolon paçası (kıvrımların ayağına
bağcıkları takılı ve bağlı olmalı, par-
3) İş güvenliğini ayakta durma
uygun şekilde kullanılmalıdır.
sine izin verilmemelidir) toz maskesini
ilke-sigara içmemeli (sigara içme-
kesin-2) Çalışma sırasında
donanımların kullanılmalıdır.
korumasus gibi kişisel korumacı
göz korumacısı, manşonlu kulak
bareti, parmaklı veya kot iş elbisesi,
1) Yüz siperliği (Yüz siperliği)

BİLİMSEL DANIŞMA KURULU ÜYEMİZ PROF. DR. FERHUNDE ÖZBAY'I YİTİRDİK

Bilimsel Danışma Kurulu Üyemiz Prof. Dr. Ferhunde Özbay'ı yitirdik. Özbay'ın anısına Boğaziçi Üniversitesi'nde bir tören düzenlenecek.

Prof. Dr. Ferhunde Özbay 71 yaşında hayata veda etti. Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi olan Özbay, nüfus bilimleri, göç, aile, ev içi emek, sosyal tarih gibi konularda çalışıyor, feminist çalışmalara katkı bulunuyordu.

Ferhunde Özbay, 1944'te Ankara'da doğdu. Çocukluğu Ankara'da geçti. Özbay, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdları Enstitüsü'nde birlikte çalıştığı hocası Prof. Dr. Nusret H. Fişek'in 1990'daki ölümünün ardından şöyle yazmıştı:

"Bilimde yaşa ve titre göre hiyerarşi olmaması gerektiğini, özgür bir düşünme ve tartışma ortamının ne kadar geliştirici olduğunu öğrendim. Gençlere öz güven vermenin başka bir yolunun olmadığını öğrendim. Şimdi bu öğrendiklerimi öğrencilerime aktarmaya çalışıyorum ve yaşam ilerledikçe genç kuşaklarla tartışmanın bana da ne kadar yararlı olduğunu görüyorum."

Ne yapılmalı ?

İKİ DAKİKA DÜŞÜN
> Sayfa 23'ün yanıtı

KOPAN; VİNÇ, HALAT, SAPAN

Mustafa TAŞYÜREK*
(mustafatasyurek@fisek.org.tr)

*"Bir hatayı iki defa
tekrar etmeyen
en mükemmel insandır"*
Albert Einstein

Einstein'a kulak verelim.
Çünkü her olay bize ders çıkaracak sayısız olanaklar sunuyor.

1.Bölüm : Önce Örnekler

Olay 1: 21 Mart 2015 - İzmit Körfez Geçişi Asma Köprüsü'ndeki kılavuz kablolarından ('Catwalk') biri koptu

"Asma Köprü Kablo montajı esnasında çalışma platformu olarak kullanmak üzere inşası süren ve kedi yolu diye adlandırılan sistemin doğu tarafı güney kule tepesindeki geçici bağlantı elemanından ayrılan kedi yolu kablolu 21 Mart 2015 Cumartesi günü saat 15.30 civarında denize düştü" (4) .

Resim 1: İzmit Körfez Geçiş Köprüsü (5)

Halatın kopmasından kendisini sorumlu tutan Japon mühendis 51 yaşındaki **Kishi Ryoichi** bilek ve boğazını keserek intihar etti (23 Mart 2015). Mühendisin intiharından önce yazdığı notta **halatın kopmasından** kendisini sorumlu tutarak yaşamına son verdiği belirtildi (6) .

Kishi Ryoichi'nin halatın kopmasına sebep olan Türkiye'de imal edilen (her biri 8'er tonluk 14 çelik halattan oluşan 'catwalk- kedi yolu'nun) **bağlantı noktasındaki çatlağı** birkaç gün önce

* Kim. Müh., İş Sağlığı+İşletme Yönetimi Bilim Uzmanı
Çalışma Bakanlığı Eski İş Güvenliği Müfettişi (1978-1985)
İş Güvenliği Uzmanı (A Sınıfı Sertifikalı)
Fışek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Denetim Kurulu Üyesi

Resim 2(a,b): Japon Mühendisi İntihara Götüren Çatlak (Kaza Öncesi ve sonrası) (6,7,8,9,10)

gördüğü, bu yüzden cumartesi günü (21.03.2015) olmayan fırtınayı gerekçe göstererek çalışmaları durduğu iddia ediliyor (8) .

Japon Mühendis Kishi Ryoichi çatlağı gördükten sonra, yaklaşık 150 metre yüksekte sayıları 30 ile 50 arasında değişen personelin hayatını riske atmamak için, havanın fırtınalı olacağı gerekçe gösterilerek cumartesi günü çalışma yapılmadı (8,10) . [Eğer gerçek böyle ise risk değerlendirmesi-ne iyi bir örnek].

Böyle bir sonucu hiç kimse asla önermez ve istemez . Mühendis **Kishi Ryoichi**, Albert Einstein'ın tanımladığı **mükemmel insanlardan** biri olsa gerek.

"Başkalarının hatalarından öğrenmeniz gerekir. Bütün hataları yapacak kadar uzun yaşamayacaksınız (H.G. Rickover)"

Olay 2: 29 Mayıs 2012 - Taşıdığı yük eceli oldu

Resim 3: Halat kopmasının sonucu

Hamza Yaşar (44) .. kamyonuyla inşaat alanına duvar yapımı için kullanılan beton blokları getirdi. H.Yaşar, kamyonun kasasındaki beton bloklar vinç yardımıyla inşaat halindeki binaya kaldırılırken, kamyonun farlarını kontrol etmek üzere arka tarafa geçti. ..burada farlara bakarken, tepesindeki vinçte bulunan yüzlerce kilo ağırlığındaki beton bloklar **halatın kopmasıyla** birlikte üzerine düştü. Kamyon şoförü, yaklaşık 20 metre yüksekten üzerine düşen beton blokların altında kalarak feci şekilde can verdi (11) .

Olay 3: 05 Ekim 2012- Kamyon şoförü feci şekilde öldü

Resim 4: Zinciri kopan vinç

Kocaeli Kartepe Köseköy Sanayi Sitesi'ndeki bir iş yerinde: Kamyon şoförü Yalçın Yürümez (53); kamyonu atölye içerisindeki vince asılı bulunan presdom isimli makineyi almak için yanaştırdı. Kamyon içeri aldıktan sonra araçtan inen Y.Yürümez, kasanın yanında beklerken iş makinesi yüklü **vincin zinciri koptu**. Çalışanlar bağıarak uyarınca kaçmaya çalışan Yürümez'in başına düşen parçanın bir kısmı çarptı ve olay yerinde hayatını kaybetti (12,13,14) .

Olay 4: 22 Nisan 2013- İşçilerin üzerine vinç düştü: 1 ölü, 2 yaralı

Resim 5: İşçilerin üzerine düşen gırgır vinç

Gaziosmanpaşa'da, İnşaatta çalışan 3 işçi 3. katta kurulu olan vinç ile tuğla çekmek istedi. Ancak yükü taşıyamayan **vinç, yerinden sökülerek inşaat işçilerinin üzerine düştü**. Kazada, Mehmet Zeki Karakaya isimli işçi olay yerinde hayatını kaybetti, 2 işçi ise yaralandı. Olay yerinde vinçin altından çıkarılan 2 işçinin sağlık durumlarının ciddi olduğu öğrenildi (15,16,17) .

Olay 5 : 08 Temmuz 2013 - Üzerine tonlarca demir düşen işçi öldü

Erzincan'ın Kavakyolu Beldesi'ndeki TOKİ inşaatında çalışan demir ustası 22 yaşındaki demir ustası Abdullah Erdem

zeminde çalıştığı sırada, **vincin halatının kopması** sonucu üzerine düşen tonlarca ağırlıktaki demirin altında kalarak can verdi (18,19,20)

Resim 6: Demirler altında AE

Olay 6: 11 Haziran 2014 - Tekirdağ'da İş Kazası: 1 Yaralı⁽²¹⁾

Resim 7: Halatı kopan gırgır vinç⁽²¹⁾

Resim 8: İşçinin üzerine düşen sepet⁽²¹⁾

Tekirdağ'ın Kapaklı ilçesinde Ünal Zileli (24) adlı inşaat işçisi, yerdeki tuğlaları kurdukları mekanizma ile üst katlara çektiği sırada 4. katta bulunan **mekanizmanın kancası koparak**, Zileli'nin başına isabet etti. Kancanın başına isabet etmesi sonucu **başında koruyucu baret olmaması** nedeniyle işçi ağır yaralandı (22,23).

Olay 7: 19 Temmuz 2014 - Demir Fabrikasında Feci Ölüm⁽²⁴⁾

Resim 9: Vinç ve hidrolik demir arasında⁽²⁴⁾

Kocaeli, Başiskele Yeniköy'de bulunan bir demir fabrikasında meydana gelen iş kazasında işçi Mehmet Özdemir(50)'in kafası bir anda hareket halindeki **vinç ve hidrolikli demir makas arasında sıkıştı** ve olay yerinde feci şekilde can verdi. Özdemir'in kısa bir süre önce çalıştığı başka bir fabrikadan emekli olduğu öğrenildi (25,26).

Olay 8: 02 Şubat 2015 - Tuzla Aydınli'da Vinç Operatörü Yaşamını Yitirdi

Resim 10: Bir gün sonra bulunan işçi

İş yerinde vinç operatörü olarak çalışan 32 yaşındaki Ali Aksu akşam saat 18.00 de iş yerindeki yemekhanede arkadaşlarıyla beraber akşam yemeğini yedikten sonra dışarı çıktığı belirtildi. Ertesi gün Ali Aksu eve gelmeyince merak eden ailesi saat 11.30'da aramaya başladı. Yapılan aramalar sonucu Ali Aksu'nun cesedinin çalıştığı işyerindeki tonlarca ağır profillerin altında kaldığı fark edildi! (27,28)

Olay 9: 22 Nisan 2015 - Fatsa'da iş kazası; 1 ölü, bir yaralı

Ordu'nun Fatsa ilçesinde yapımı devam eden devlet hastanesi inşaatında (edinilen bilgiye göre), 12 tonluk demir (kostrüksiyon) ağırlıkların yerleştirilmesi sırasında **vincin halatının kopması** sonucu, inşaat çalışan Lokman Kerim Taranoğlu (37) ve Ersin Gündüz (35) yaralandı. 12 tonluk kalın demirlerin (çelik konstrüksiyonon) altında kalarak ağır yaralanan Lokman Kerim Taranoğlu kurtarılamadı (29,30,31).

12 tonluk demir ağırlıkların yerleştirilmesi sırasında vincin halatının kopması sonucu⁽³²⁾.

Resim 11: Düşen çelik konstrüksiyon^(30,31)

Resim 12: Bez halatı kopan vinç^(31,32)

Yük kaldırmada kullanılan iş ekipmanı ile ilgili yasal hükümler:

Teknik zorunluluk olmadıkça kaldırılan yükün altında insan bulunmaması için gerekli tedbir alınır. **Çalışanların bulunabileceği korunmasız çalışma yerlerinin** üzerinden yük geçirilmez. Bunun mümkün olmadığı hallerde **uygun çalışma yöntemleri belirlenir ve uygulanır.**(İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği Ek II- m.3.1.3)

Nerde kalmıştık:

Görülüyor ki her yıl, Türkiye'de vinç ve aksesuarları ile ilgili kazalar artarak devam etmektedir. Bu kazalar ağır yaralanma, uzuv kayıpları ve hatta ölümle(lerle) sonuçlanmaktadır.

Bu kazalar neden oluyor ? Basit ve kısa yoldan yanıtlamak olası değil.

Basına yansıyan kaldırma ve iletme ekipmanları ile ilgili iş kazalarını incelerken yıllar önce tanık olduğumuz (*bugün ramak kala ya da proses kazası / olay olarak belirtebileceğimiz*) bir (monoray) vinç düşme olayını anımsadık. Yaklaşık 1 ton ağırlığında endüstriyel bez rulonunun taşınması sırasında monorayı tutan 4 civata kopmuştu.

Resim 13: Kopan monorayın üst bölümü

Resim 14: Civataları koparak düşen monoray

Resim 15: Monorayın kopan civataları ve sıyrılan civata/somun parçaları

2.Bölüm : Öğrendiklerimiz ve Önerilerimiz

Bu kazalar neden olmaktadır ? Her bir olay, ramak kala, proses kazası ve iş kazaları ilgili bir ekip tarafından incelenmeli ve ana neden, katkıda bulunan nedenler belirlenmelidir.

Vinç (ve aksesuarları ile ilgili) kazalarının ortak nedenleri (şu şekilde özetlenebilir) :

- Operatörün yükün ağırlığını bilmemesi
- Ekipmanın kapasitesinin aşılması
- Arızalı / kusurlu / hasarlı ekipmanlar
- Hava koşulları – aşırı rüzgarlı hava
- Görünürlük / görünebilme / görülebilme
- Enerji nakil hatlarına temas (belki de ölümcül kazaların birinci nedeni)
- Uygun olmayan yükleme
- Kontrolsüz hareket
- Yükün indirildiği alanın aşırı yüklenmiş olması
- Yük indirildiğinde uygun bloke edilmemesi

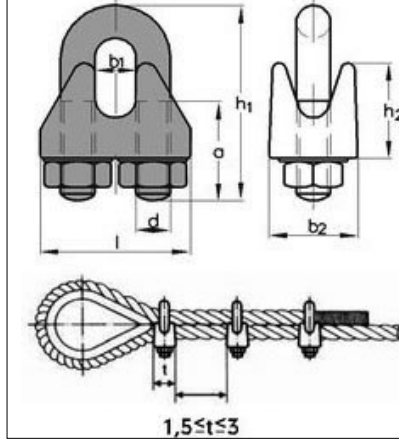
Resim 16: Kaynatılabilir zincir baklaları **Resim 17:** Civata ve somun ile kısıtlanmış zincir

- Kısırtma noktaları
- Kötü planlama
- Eğitim ve öğretim eksikliği – uygun olmayışı
- Vincin burkulması veya çökmesi
- Vinç montajının yanlış yapılması
- Mekanik hatalar
- Halat, sapan, gözlü civata gibi (kaldırma aksesuarları) ekipmanların bozulmayacak veya hasar görmeyecek şekilde muhafaza edilmemesi
- Hatalı ya da seyrek denetimler
- Bakım, onarım ve testlerin standartlara uygun şekilde ve sürelerde yapılmaması⁽³³⁾,

Halatların Birbirine Bağlanması (yanlış ve doğru uygulama)

Halatlarla yapılan çalışmalarda ayrıca;

- Tel halatın yapılan işe ve kaldırılacak yüke uygun olmasına,
- Keskin kenarlı yük köşelerinde özel tedbirlerin alınmasına,
- Belirli periyotlarla uygun yağ ile yağlanmalarına,
- Kaynak alev ve ısılarına maruz bırakılmamalarına dikkat edilmesi.

Şekil 1: Halat klemensi, çelik halat kelepçesi.

- Halatların vardiya değişimlerinde ve aylık ve yıllık periyotlarla kontrolleri yapılmalıdır.
- Vardiya değişimlerinde ve aylık yapılan kontrollerde;
 - Halatların dönme dayanımlarına,
 - Vinç kolunu kaldırmak için kullanılan halatlardaki bükülmelere,
 - Flanş noktaları, çaprazlama noktaları ve tamburlardaki tekrarlayan toplama noktalarında bulunan halatlara,
 - Uç noktada bulunan ve ya uç noktaya yakın bulunan halatlara özellikle dikkat edilmelidir.
- Yıllık kontrollerde;
 - Vardiya değişimlerinde ve aylık yapılan kontrollerde bakılmayan noktalara,
 - Ters bükülmüş halatlara,
 - Kaskınların üzerinden geçen halatlara dikkat edilmelidir.
- Halatın nominal çapının % 5'inden daha fazla olan oranda azalma söz konusu ise halat kullanılmamalıdır.

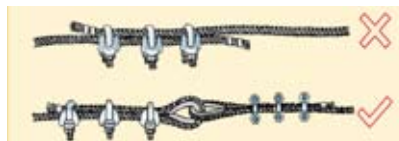

Resim 18: Uygun bağlanmış zincir

Resim 19: Zincirin uygun bağlanma aparatı

- Zincirler ve halatlar, belirlenen kapasitelerine uygun birleştirme aksesuarları ile birleştirilmeli, eklenmeli, kısaltılmalıdır.

Şekil 2: Halatın yanlış (x) ve doğru bağlanması

Şekil 3: Halatın yanlış bağlanması

Önce doğruyu bilmek gerekir, doğru bulunursa yanlış da bilinir, ama önce yanlış bilinirse doğruya ulaşamaz. » FARABI

Biraz bilgi (bile) birçok iş kazasını önleyebilir.

Yüklerin Kaldırılması ve İletilmesi Esnasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Yapı işyerlerinde vinçler aracılığıyla yükler kaldırılırken, indirilirken ve bir yerden başka bir yere iletilirken dikkat edilmesi gereken hususları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Vinçler ve yardımcı elemanlarının üzerlerine azami yük değerleri açıkça görülecek şekilde yazılmalıdır.
- Vinçler ve aksesuarları belirlenen amacı dışında kullanılmamalıdır.
- Vinçler ile bağlantıları, sabitleme ve destekleme elemanları da dâhil bütün yardımcı kısımları, doğru şekilde kurulmalı ve kullanılmalı ve her zaman iyi çalışabilir durumda olmalıdır.
- Kullanılan her vinç için yapılacak olan çalışmayı anlatan genel çalışma prosedürlerini ve acil durumlarda yapılması gerekenleri içeren onaylı dokümanlar hazırlanmalı ve bu dokümanlar ışığında hareket edilmelidir.
- Çalışmalar esnasında olası tehlikeler analiz edilmelidir. Bu analiz yapılırken kullanılan ekipmanlar, yapılacak olan iş ve kaldırılıp iletilen yük gibi unsurlar dikkate alınmalıdır.
- Yükleme işleminin güvenli bir şekilde yapılmasını sağlayan yük grafikleri olası ise vinç üzerinde bir yerde, bu olası değilse operatörlerin kolaylıkla ulaşabilecekleri bir yerde muhafaza edilmelidir.
- Vincin kapasitesinden fazla ağırlığa sahip yükler ile vinç yüklenmemelidir.
- Malzeme yerleştirilirken, vincin hareketli kısımları ile malzeme arasında 0,5 metre emniyet mesafesi bırakılmalıdır.
- Birden fazla vincin aynı çalışma sahası içinde beraber çalışması durumunda yetkili bir kişi tarafından iş akışı düzenlenerek operatörlerin birbirleri ile mutabık olmaları sağlanmalıdır.
- Bir yükün birden fazla vinç tara-

İş Sağlığı Güvenliği

findan kaldırılması durumunda, yetkili bir kişi tarafından iş akışı tespit edilerek çalışma bir gözcü tarafından idare edilmelidir.

- Vinçlerle insan nakli yapılmamalıdır. Fakat sepet ve benzeri gibi özel insan taşıma aparatları ile gerekli olan güvenlik tedbirleri alındıktan sonra insan nakli yapılabilir.

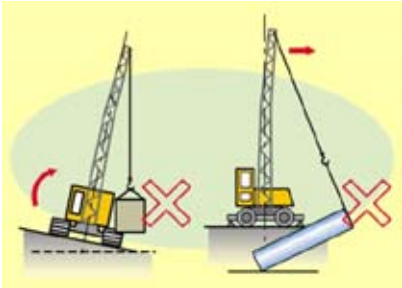

Şekil 4: Yük üzerinde vinç ile taşınma

- Vinçler sağlam ve düz zeminlerde çalıştırılmalıdır. Yükler kaldırılmadan önce avara demirlerinin tamamen uzatıldıklarından ve zemin üzerinde dengeli bir şekilde bulunduklarından emin olunmalıdır.
- Yükler yerde sürüklenerek hareket ettirilmemelidir.

Şekil 5: Vincin yanlış kullanılması

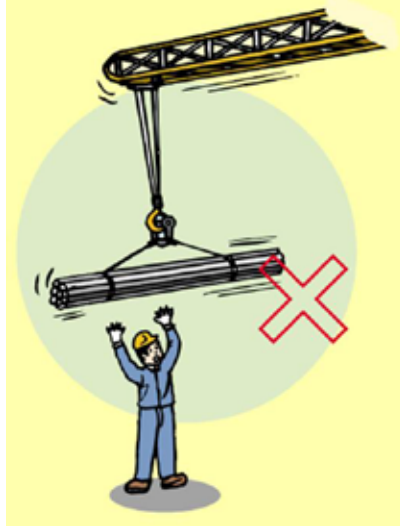

Şekil 6: Vinç ile yanlış çalışma yöntemi

- Vinç kolunun uzunluğu vincin güvenli bir işletme yarıçapı içinde çalışmasını sağlayacak şekilde ayarlanmalıdır. Vinç yokuş yukarı tırmanırken veya yokuş aşağı inerken vinç kolu açısı güvenli

li çalışmayı sağlayacak şekilde ayarlanmalıdır.

- Vincin çalışması esnasında güvenli yük göstergesinin kurulu olmasından emin olunmalıdır.
- Yüklerin iletilmesi esnasında herhangi bir nesneye çarpmamaları sağlanmalı, altlarında çalışan birinin olmamasına dikkat edilmelidir.

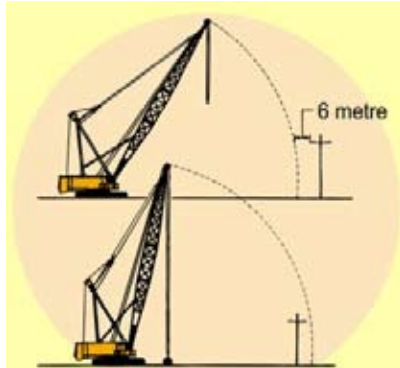

Şekil 7: Askıdaki yükün altına girme

- Yükün güvenli bir şekilde iletilmesi için, yük mümkün olduğu kadar yavaş taşınmalıdır.
- Vinçlerin elektrik iletim hatlarına, herhangi bir nesneye ve insana çarpmamaları için uygun bir iletilme rotası belirlenmelidir.

Şekil 8: Ölümcül vinç kazası nedeni

Şekil 9: Vinç ve enerji iletim hatları

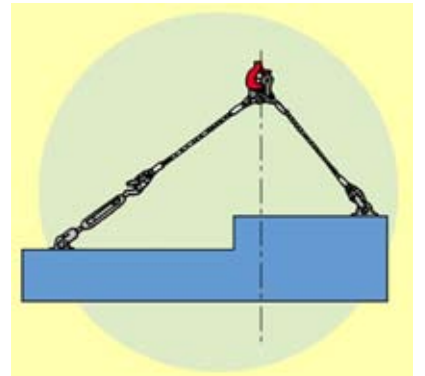
Şekil 10: Vinç ve emniyetli aralık

- Vinç çalışırken yapı bariyerleriyle vinç arasında minimum 0,6 metre güvenlik mesafesi olmalıdır.
- Rüzgârlı havalarda yükün ağırlığı azaltılmalı gerekirse çalışma durdurulmalıdır.
- Gevşek olan yükler paketlenmeli veya uygun bir konteyner aracılığıyla taşınmalıdır. Bununla birlikte, konteynerler Güvenli Çalışma Yüklü (SWL) ile işaretlenmelidir.

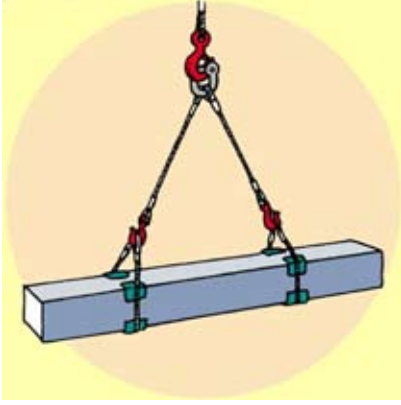
Şekil 11: Kaldırma sepetinin kapasitesi

- Yükün ağırlık merkezinin kancanın uzantısıyla çıkışmasına dikkat edilmelidir.

Şekil 12: Yükün ağırlık merkezinden kaldırılması

- Keskin kenarlı yükler için halatlarla yüklerin bağlantı yerlerinde köşe yastıkları kullanılmalıdır.

Şekil 13: Keskin kenarlı yüklerin yastıklanması

- Eğimli arazilerle avara demirleri vinci yatay ekseninde düz tutturacak şekilde ayarlanmalıdır.
- Vinç kabinleri dış etkilere dayanıklı malzemeden yapılmış olmalıdır. Buna ek olarak, kabinler operatörün bütün manevra alanını kolaylıkla görmesini sağlamalı ve manevra için tehlikesizce dışarıya sarkabileceği şekilde yapılmış olmalıdır.
- Vinçlerin gece çalışmaları durumunda farları ve arkalarında stop lambaları yakılmalı ve kabinler uygun şekilde aydınlatılmalıdır.
- Vinçlerde meydana gelen herhangi bir aksaklık halinde, yükleri bulundukları durumda tutabilecek güçte frenler bulunmalıdır.
- Vinçlerle yük kaldırılırken veya vinç yer değiştirirken sesli ve ışıklı uyarma yapılmalıdır.
- Üreticinin yazılı izni olmadan vinci kapasitesini arttırıcı modifikasyonlar veya eklemeler yapılmamalıdır.
- Enerji hatları yakınında yapılan çalışmalarda hat ile vinç arasında uygun güvenlik mesafesi bulunmalıdır. Hat ile vinç arasındaki güvenlik mesafesi hattaki enerjinin boyutuna göre değişmektedir (34,35).

Girgir vinçlerle yapılan çalışmalarda;

- Vincin elektrik motorunun topraklanmış ve uygun şekilde çalışıyor olmasına,
- Vinç tambur yuvasının çelik telin uzunluğu ile orantılı olmasına,
- Kullanılacak çelik halatın sağlam ve özürsüz tellerden yapılmış olmasına,
- Kancanın kovadan kurtulmaması için, mandal, kilitletli mandal veya bağlama gibi uygun tertibatın bulunmasına,
- Vincin hareketi sırasında katlar arasında kovaya takılacak herhangi bir engel bulunmamasına,
- Katlar arası sabitleme elemanının, yapı türüne ve kurulan yere göre, sabit ve dayanımı yüksek yapı

elemanlarının arasına, kaymayı ve devrilmeyi engelleyecek şekilde sabitlenmesine,

- İçine konacak her türlü malzemenin yüksekliğinin kova üst düzeyini aşmamasına,
- Girgir vinci çalıştıran işçiye emniyet kemeri, iş güvenliği eldiveni ve iş güvenliği ayakkabısı ve baret gibi uygun kişisel koruyucu donanımların verilmesine,

Şekil 14: Kaldırma ekipmanları ile çalışanların KKD'leri

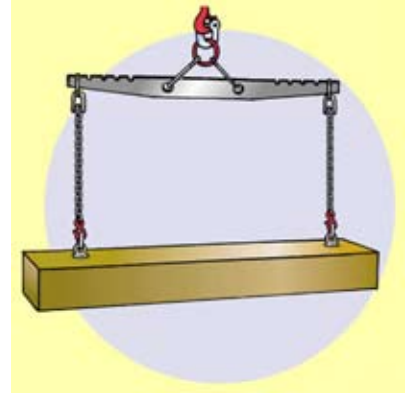
- Yük altındaki tehlikeli alanların etrafının kapalı olmasına ve işçilerin bulunabileceği korunmasız çalışma yerlerinin üzerinden yük geçirilmemesine,
- Girgir vinci hareketi sırasında çevrili alan içinde hiç bir işçi bulunmamasına,
- Girgir vinci malzeme yükleyen bütün işçilerin koruma başlığı (baret) kullanmasına,
- Girgir vinci bütün kısımlarının en az haftada bir kere ve ayrıca her yer değişmesinde kontrol edilmesine dikkat edilmelidir⁽³⁵⁾.

Vinç kullanımında diğer iş güvenliği önlemleri

- Vinçler sadece operatörleri tarafından kullanılmalıdır.
 - Göz ve işitme bozukluğu olanlar vinci kullanmamalıdır.
 - Verilen işaretleri bilmeyenler veya anlamayanlar vinçi kullanamaz.
 - Sarası, kalp rahatsızlığı v.b. rahatsızlığı olanlar vinçi kullanamaz.
 - Operatör iş başında herhangi bir şey yememeli veya okumalıdır.
 - Fiziksel veya ruhsal uyumsuzluğu olduğunda operatör vinçi kullanmamalı, durumu yöneticisine bildirerek o an için görevden alınmasını talep etmelidir.
- Operatör (varsa) sadece kaldırma veya indirme işini yöneten kişiden işaret almalıdır.
- Kim tarafından verirse verilsin her dur işaretine operatör uymak zorundadır.
- İkaz edici gong veya ışık varsa her hareketten önce çalınmalı veya yakılmalıdır.
- Operatör aracını iyi bilmeli ve bir arıza anında derhal rapor etmelidir.
- Vincin veya kaldırılan yükün hareketi esnasında çalışanları uyarmak için operatör, sesi açıkça işitilebilen zil, çan ve benzerleriyle işaret

verecek ve bunlar hareket halinde devamlı olarak çalışacaktır.

- Vardiya değişiminde araçta herhangi bir arıza varsa bunun olduğu yeni gelen operatöre anlatılmalı ve vardiya değişim defterine yazılmalıdır.
- Araçlar üzerinde belirtilen kapasitelerinden daha fazla yük kaldırılmamalıdır.
- Zincir veya halat yükün etrafına sarılmamalı, yük sapan veya başka bir düzeneğe alt kancaya bağlanmamalıdır.
- Zincir veya halatlar düzgün olmalı, kasılma veya bükülme olmamalıdır.
- Yükün emniyetli ve balanslı bir şekilde bağlandığından emin olunduktan sonra yük yerden biraz kaldırılarak kontrol edilmelidir. Yükün görülmediği yerlerde işaretçiye uyulmalıdır.

Şekil 15: Sapanların güvenli kullanılması

- Ani kalkış ve duruşlardan kaçınılmalıdır.
- Kaldırmaya başlamadan önce kaldırma halatı, trolleyin veya köprünün hareketiyle dik pozisyona getirilmelidir.
- Vinçler **yandan çekme** işlemleri için kesinlikle kullanılmamalıdır.
- Bağlantıyı uzun yapmak gerektiğinde, operatör limit sviçini atırmamaya dikkat etmelidir.
- Yükün, kancanın veya kovanın üzerinde herhangi bir kimse varsa yük kaldırılmamalıdır. (Bu araçlar insanı kaldırmak için kullanılmamalıdır.)
- Operatör yükü insanlar üzerinden geçirmekten mümkün olduğunca kaçınmalı, mümkün olmayan durumlarda insanları ikaz ederek yükün altında kalmamaları için ikaz etmelidir.
- Yük bir süre askıda kalacaksa mandal veya tırnak, hangisi varsa, kullanılmalı, bu iş için frenler kullanılmamalıdır.
- Askıdaki yükün altında kimsenin durmasına veya altından geçmesine müsaade edilmemelidir⁽³⁵⁾.

- Vardiya başlangıcında operatör yüksüz olarak limit sviç'i kontrol etmeli, normal çalışmıyorsa derhal amirine (formen veya ustabaşı) bildirmeli ve arıza giderilinceye kadar aracı kullanmamalıdır.
- Limit sviçi kesinlikle operasyon kontrolü olarak kullanılmamalıdır.
- Vinç kullanımında yük aslıyken operatör aracı terk etmemelidir (Arıza bildirme durumu hariç)
- Operatör her yük alıştı yükü 10 cm kadar kaldırıarak frenleri kontrol etmelidir. Eğer fren normal çalışmazsa yük indirilerek gerekli bakım yapılmalıdır.
- Köprülü vinçlerde yağlama, temizleme veya herhangi bir amaç için köprüye çıkılacağına operasyon ana sviç'i açık pozisyonunda kilitlenmelidir. Bu kilit sadece kilitlemeyi yapan kimse tarafından açılmalıdır.
- Operatör kaldırılan yükün bir tarafında olmalı, altına girmemelidir.

Şekil 16: Vinç ile çalışırken tehlikeli bölge

- Kullanılan zincirler civatalarla eklenmemeli, kısaltılmamalı veya zincirler kısaltılmaları için düğümlememelidir.
- Hergün, çalışmaya başlamadan önce, operatör: Zinciri, halatı, kancayı, limit sviç'i, frenleri kontrol etmelidir. Bir anormallik gördüğünde aracın durumunu derhal ilgililere (uzmanı, formeni, vinç bakımcısı) bildirmeli ve aracı kullanmamalıdır.
- İndirilen yük yerine tam oturmadan bırakılmamalıdır. İndirme ve kaldırma işlemi belirli bir noktadan sonra yavaş hızda yapılmalıdır.
- Her türlü bakım ve onarım işleri araç yüksüzleştirildikten sonra, mümkün olmayan hallerde yük bir platform üzerine alındıktan sonra yapılmalı ve ana şalter kapatılmalıdır.
- Uzun süreli bir duruştan sonra düğmeye basıldıktan sonra vinç çalışmıyorsa operatör derhal elini düğmeden (butondan) çekmelidir. Çünkü

büyük bir olasılıkla fren paslanmadan dolayı diske yapışmıştır. Bu durumun açılarak kontrol edilmesi gereklidir.

- Düşük hız motorunun fren kutusunun kapağı çıkarılmışsa veya düşük hız fren dişlisi fonksiyonel değilse ana kaldırma motoru çalıştırılmamalıdır. Aksi halde düşük hız motoru ve fren fanı yaklaşık normal çalışma hızının 10 misli daha hızlı çalışır.
- Köşeli yüklere zincir veya tel halat sarılırken köşeyle zincir arasına uygun yastık konmalıdır ⁽³⁶⁾.
- Taşıma esnasında yük sallanmamalıdır.

3.Bölüm : Son Söz

- Halka açık yerlerdeki çalışmalarda; vinç ile yük kaldırılırken / indirilirken halkın (ve çevredeki) zarar görmemesi için bariyerlerle çevirme, işaretleme yapılmalıdır. Alınan fiziki önlemlerin –çalışma alanının konumu nedeniyle – yeterli olmadığı durumda; trafiği yönlendirecek / durduracak her yönde işaretçiler görevlendirilmelidir.
- Vinçlerin (ve aksesuarlarının) testleri standartlara uygun olarak en geç yılda bir yapılmalıdır. Vinçlerin periyodik kontrollerinde yapılacak olan statik deney ve dinamik deneye ait kanıtlar, deney raporları ile birlikte muhafaza edilmelidir. İş Müfettişleri işyeri denetimlerinde salt rapora bakmamalı bu kanıtları da istemelidir. Hatta yönetmeliklerde değişiklikler yapılarak işyerinde iş ekipmanlarının periyodik muayene ve testleri – kanıtları ile birlikte – İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü'ne elektronik ortamda bildirilmelidir.

Resim 20: Vinç testi

Resim 21: Balon ve su ile vinç testi

- Yoğun şekilde vinçlerin kullanıldığı, pres makineleri, torna tezgahları, matkap, spiral taşlama, kaynak ve kesme vb. iş ekipmanları ile çalışılan –her an uzuv kopma olasılığı olan makina ve tesisat - (kazan, tank, havalandırma fanları, herçeşit makina parçaları ve makinelerin imalat haneleri) işyerleri “**çok tehlikeli işler**” sınıfına alınmalıdır.

- Çok tehlikeli işlerin yapıldığı işlerde (kapalı ortam, kaynak ve kesme gibi ateşli işler, yüksekte çalışma işleri gibi) yalnız çalışılmamalı mutlaka bir “gözcü” olmalıdır. Bu “gözcülük” (bazı işlerde) elektronik olarak da yapılabilir. Bu durum yönetmeliklerle zorunlu hale getirilmelidir.
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 40. Maddesi'ne; yukarıda çok tehlikeli işler kapsamına alınmasını önerdiğimiz işleri yapanlarında alınması ve “fiilî hizmet süresi zammı”ndan yararlanılması gerekir.

Kaynaklar

1. <http://www.tahinpekmez.org/?m=show&sa=8367>
2. <http://www.malice.com/yer-cekimi-nedir.html>
3. <http://www.gencgelismisim.com/v2/kategoriler/1-gelisim-oykuleri/572-yercekimi-kanununu-bulan-newton-nasil-basardi.html>
4. <http://www.haberler.com/izmit-korfez-gecisi-asma-koprusu-ndeki-halat-koptu-7103513-haber/>
5. <http://www.dilovasiitimes.com/modules.php?module=news&do=article&artname=korfez-gecisi-koprusunde-halatlar-koptu-8111#prettyPhoto>
6. <http://www.radikal.com.tr/turkiye/korfez-gecisi-koprusunun-muhendisi-kopani-hayat-yuzunden-intihar-etti-1319599>
7. <http://www.demokratgebe.com.tr/japon-muhendisi-olme-goturen-catlak-176971h.htm>
8. <http://onedio.com/haber/japon-muhendisi-intihara-goturen-catlak-476612>
9. <http://www.demokratkocaeli.com/guncel/iste-intihara-goturen-o-catlak/>
10. <http://www.haber365.com.tr/gundem/intihara-turk-firmalari-suruklemis-h2323.html>
11. <http://www.dha.com.tr/tasidigi-yuk-eceli-oldu-319275.html>
12. <http://www.ihha.com.tr/haber-kamyon-soforu-feci-sekilde-oldu-asayis-245926/>
13. <http://www.mavikocaeli.com.tr/sanayi-sitesinde-feci-is-kazasi-tonlarca-agirligin-altinda-can-verdi/30191/>
14. <http://www.haberexen.com/tonlarca-agirligin-altinda-can-verdi-127977h.htm>
15. <http://yurthaber.mynet.com/detay/istanbul-haberleri/iscilerin-uzerine-vinc-dustu-1-olu-2-yarali/828359>
16. <http://www.haberler.com/iscilerin-uzerine-vinc-dustu-4551317-haber/>
17. <http://www.haber7.com/genel-olaylar/haber/1017280-iscilerin-uzerine-vinc-dustu-1-olu>
18. <http://www.posta.com.tr/turkiye/Haber-Detay/Uzerine-tonlarca-demir-dusen-iscisi-olu.htm?ArticleID=185307>
19. <http://fotogaleri.haberler.com/vinc-halati-koptu-uzerine-tonlarca-demir-dusen-resim-5/>
20. <http://www.haberler.com/vinc-halati-koptu-uzerine-tonlarca-demir-dusen-4810322-haber/>
21. <http://www.59.com.tr/haber/tekiridag-da-is-kazasi-1-yarali/2.html>
22. <http://www.milliyet.com.tr/tekiridag-da-is-kazasi-1-yarali-tekiridag-yerelhaber-241471/>
23. <http://beyazgazete.com/haber/2014/6/11/tekiridag-da-is-kazasi-aciklamasi-2265946.html>
24. <http://www.mavikocaeli.com.tr/feci-kaza-kafasi-vince-sikisti/106038/>
25. <http://www.haberler.com/demir-fabrikasinda-feci-olum-6280545-haber/>
26. <http://www.mavikocaeli.com.tr/feci-kaza-kafasi-vince-sikisti/106038/>
27. <http://www.gebzehaber.com/haber/asayis/feci-sekilde-can-verdi/938.html>
28. <http://www.mercekhabergazetesi.com/yine-is-kazasi-yine-sorumsuzluk-yine-olum/>
29. <http://www.milliyet.com.tr/fatsa-da-is-kazasi-1-olu-1-yarali-ordu-yerelhaber-743856/>
30. <http://www.haberler.com/fatsa-da-is-kazasi-1-olu-1-yarali-7226246-haber/>
31. <http://www.orducu.com/haber-12533-ordu-is-kazalarina-bir-kurban-daha-verdi.html>
32. <http://www.ordujans.com/guncel/fatsada-is-kazasi-1-olu-1-yarali-18333.html>
33. <http://www.blocktoole.com/blog/2013/02/5-common-causes-of-crane-accidents.shtml>
34. <http://www.oshc.org.hk/other/.../CB952E.pdf>
35. http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/ShowProperty/.../itkb/dosyalar/.../edud_18
36. <http://www.oshc.org.hk/other/bookshelf/CB952E.pdf>

TÜRKİYE’NİN ÖNCÜ TOPLUM HEKİMİ : DR. MEHMET CEMALETTİN OR

Mehmet Cemil UĞURLU*

(Bu yazı Mehmet Cemil Uğurlu’nun Türkiye’nin Öncü Toplum Hekimi Dr. Mehmet Cemalettin Or başlığıyla Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası’nda (1994 : 47 – 1) yayınlanan yazısından özetlenmiştir).

Dr. Mehmet Cemalettin Or (1888 - 1954)
(Hijyen Uzmanı)

1 898 yılında İstanbul’da doğan Dr.Mehmet Cemalettin Or, aynı zamanda bestekar olan babasının üst düzey memuriyet görevleri dolayısıyla bir çok ilde bulundu. Babasının küçük yaşta ölümü dolayısıyla yeniden İstanbul’a döndü ve Freres Okulu ve Galatasaray Lisesi’nde eğitimini sürdürdü. Birinci Dünya Savaşı boyunca eczacı kalfası olarak görevyaptıktan sonra savaş sonunda Tıp Fakültesi’ne girerek 1925 yılında mezun oldu. Sırasıyla Vize (Kırklareli), Kalecik ve Bey-pazarı Hükümet Tabipliklerinde bulundu ve 1934 yılında Etimesgut İçtimai Hıfzıssıhha Numune Dispanseri’ne başhekim olarak atandı ve 1952 yılındaki istifasına kadar bu görevi sürdürdü.

- 1935 yılında ABD John Hopkins Üniversitesi’ne Hijyen eğitimi için gönderildi.
- 1944-54 yılları arasında Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddeler Komisyonu’nda Türkiye delegesi olarak görev yaptı.

Bulgaristan’dan gelen bir avuç göçmenin yerleştirilmesi ile sıfırdan kurulan Etimesgut bucağı, daha sonra büyük kamu fabrikaları ve Kızılay merkez

deposunun varlığı ile çağdaş bir yerleşim birimi olarak örgütlenmişti. Ama kuruluşunun çekirdeğinde, bir dispanser, bir yatılı okul ve bir hamam vardır. Atatürk’ün sürekli gözünün üzerinde olduğu bu yerleşimde halen de varlığını sürdüren Zırlı Birliklerin kapladığı çok geniş alan da unutulmamalıdır.

1930 yılında özel bir yönetmelik ile kurulan dispanser “sosyal koruyucu hekimlik” dispanseri adını taşımaktaydı. 1937 yılında adı sağlık merkezine dönüştürüldü. Ama önce Dr.Mehmet Cemalettin Or’un koruyucu sağlık çalışmalarıyla; 1967 sonrası Hacettepe Üniversitesi Toplum Hekimliği Enstitüsü’nün sosyalizasyon uygulaması eğitim-araştırma merkezi olarak yürüttüğü çalışmalarla kuruluş amacıyla uyumlu kaldı. Her iki döneminde de başarıyla tutulan ve grafiklere dökülen istatistikler, halk sağlığı hizmetlerinin olumlu yönde gidişini saptamaktaydı.

Dr.Mehmet Cemalettin Or’un sıklıkla yinelediği aşağıdaki yaklaşım, sosyal hekimlik felsefesinin de önemli ilkelelerinden biridir : “Hastanelerimizin adedini artırarak övünmekten çok, hasta adedinin azalması ile övünmemiz, ancak koruyucu hekimlik hizmetini benimsemekle mümkün ... olabilir.”

Cumhuriyet’in sağlık politikasının temelini oluşturan “koruyucu hekimlik ve bulaşıcı hastalıklarla savaş” böylece kendisine çok bilinçli ve inançlı bir savunucu bulmuştu. Dr.Mehmet Cemalettin Or, sağlık merkezlerinin işlevini şöyle tanımlıyor :

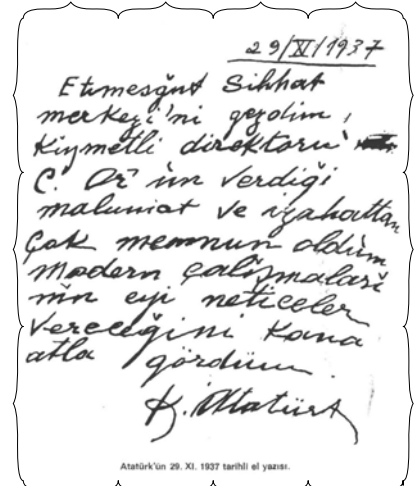
Çevresiyle yabancılığı kaldırarak bölge halkının sosyal yaşamına da girerek, onların sağlığı ve iyiliği için mümkün olanı yapmaya uğraşan merkezlerdir.

Bir kentte tifoya yakalanan yüz yurttaşın ölüm oranını en alt düzeye indirerek iyi etme “iyi edici hekimlik” için bir başarıdır. Ama kentin kanalizasyonunu yaparak, satışa sunulan yiyecek maddelerini kontrol ederek, bunların satan, pişiren ve dağıtanların bir hastalık taşıyıcısı olup olmadığını kontrol etmek ve kente mikropsuz su içirerek tifo hastalığını tümünden önlemek “koruyucu hekimlik” için daha büyük başarıdır.

Bu arada ölen, haftalarca acı çeken, işinden gücünden kalan insanların doğuracağı insani ve ekonomik kayıpları da gözden uzak tutmamak gerekir.

Sağlık merkezleri, çevre halkının sağlığından sorumludur.Başlıca görevleri :

1. Her çeşit bulaşıcı hastalıklarla mücadele,
2. Verem, frengi, akıl hastalıkları gibi sosyal hastalıklarla mücadele,

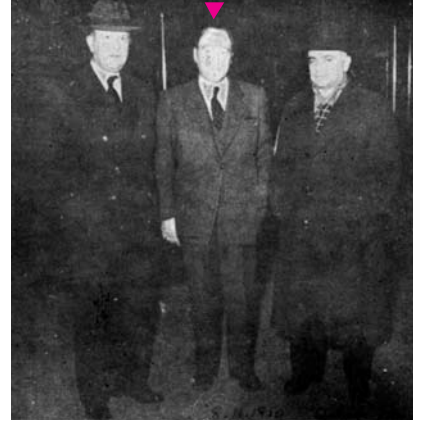

Atatürk’ün 29. XI. 1937 tarihli el yazısı.

Atatürk’ün sağlık merkezini ziyaretinde koyduğu not.

* Dr., Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji Anabilim Dalı (Merhum) Eski Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Opr. Kamil Sokullu (Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Cerrahi Kliniği Direktörü), Dr. M. Cemalettin Or (Etimesgut Numune Sıhhat Merkezi Başhekim), General Prof. Dr. Zeki Faik Ural (Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı ve Hijyen Enstitüsü Direktörü) (8 Kasım 1950) (Soldan Sağa sırayla).

Sağlık merkezini ziyaret eden üç sivil toplum örgütü önderinin yazdıkları da kıvanç verici ve yapılan işin başarısını ortaya koyan sözlerdir:

“Sağlık merkezini gezdim. Çalışma biçimini çok güzel buldum. Bütün köylülerimizin sağlıklarının sağlanması, bu verimli bu merkezin geliştirilmesi ve genel bir şekilde uygulanması ile gerçekleştirilebilir. Bunu görmek her aydın için, özellikle hekimler için bir idealdir. Meslektaşım Bay Cemalettin’i kutlarım.” (Dr.Fuat Umay, Çocuk Esirgeme Kurumu Başkanı ve milletvekili, 12 Ekim 1938).

“O kadar yararlı, verimli ve olumlu bir çalışma karşısındayım ki, heyecandan gözlerim yaşlandı ve dilim tutuldu.” (Mebrure Aksoley, Türk Kadınlar Birliği Genel Başkanı, Yardımsevenler Derneği İkinci Başkanı ve milletvekili, 7 Nisan 1940)

“Bu ülkede elli yıldır, hasta olan herkese sağlık hizmeti götürme amacı gerçekleştirilememiştir. O halde sağlık hizmetlerinin örgütlenmesinde ve sunuluşunda bir hata olduğunu kabul etme ve bir çözüm bulma zorunluluğu vardır. Dr.Cemalettin Or’un uyguladığı ve Atatürk’ün övdüğü sistemi yaymaktır. 1946 yılında Sağlık Bakanlığı teknokratları bunu önermişler ise de, hazırlanan proje kağıt üzerinde kalmıştır. 1961 yılında kabul edilen sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi kanunu da aynı çizgide yapılan bir atılım, Atatürk’ün izinde bir devrimdir. Devrimdir, çünkü sağlık hizmetinin bireyciliği bırakmasını ve bir ekip içinde çalışan kamu hizmetlisi olmasını öngörmektedir.” (Prof.Dr.Nusret H.Fişek, Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi Başkanı).

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddeler Komisyonu Türkiye Delegesi Dr. M. Cemalettin Or (sağdan sola ikinci), öteki ülkelerin delegeleriyle Birleşmiş Milletler binasında bir görüşme (New York Manhattan, 1951).

3. Gebelerin izlenmesi ve korunması,
4. Süt, oyun ve okul çocuklarının esirgenmesi,
5. Halkın sağlık bilgilerini arttıracak eğitim ve propaganda,
6. Bölgenin içme suyu, kanalizasyon, sağlıklı konut gibi koruyucu sağlık (hijyen) işlerinin denetimi.

Bu çalışmaların yürütülmesinde mutlaka fiş sistemine uyulmalıdır. İki çeşit fiş tutulacaktır: (1) Hekim tarafından doldurulan “tıbbi fiş” ve (2) Hemşire

tarafından doldurulan “sosyal fiş”. Böylece çevre halkının doğumdan ölüme sağlık dosyaları oluşmuş olacaktır.

Etimesgut Sağlık Merkezi’nin bu uygulamaları o kadar yankı yaptı ki, köy sağlığı eğitimi için pratik eğitimlerinde hekimler, hemşireler ve Hasanoğlu Köy Enstitüsü’nün sağlık bölümü öğrencileri tarafından ziyaret edildi. Deftere not koyan Türk Maarif Cemiyeti Yenişehir Lisesi Öğretmenleri şöyle yazıyordu : “Çocuklarımıza sistemli çalışmanın ülke için olumlu örneklerini verdiğiniz için teşekkür ederiz.”

Reisicumhur İsmet inönü ve refakat edenlerin Etimesgut Numune Sağlık Merkezi’ni 16.11.1946 tarihinde ziyareti.

Türkiye’de Sosyal Politika’nın Başöğretmeni : Ord. Prof. Dr. G. Kessler

A. Gürhan FişEK*

Yahudi değildi; ama “hürriyet-siz yaşayamayan ve yaşamak istemeyen bir Alman vatandaşı olduğu için”, o da Adolf Hitler’in kötülüklerinden payını aldı.

Kessler’in emeklediği çağdan gençliğine dek içinde soluk aldığı düşünce ortamını anlamak, onun niteliklerini kavramak ve yorumlayabilmek için zorunlu.

“Babam hem köyünde ve hem de Berlin’de çok saygı gören bir protestan rahibiydi. Güçlü bir düşünce yapısına ve kültüre sahipti. Doğduğum yörenin üniversitesi Königsberg Üniversitesi’nden “fahri doktor” ünvanı almıştı.” (1) Anne ve babası çok yaşadılar ve o Türkiye’deyken bu dünyaya veda ettiler. Babası onu çok etkiledi ve kendi deyişle onun için bir “sembol” oldu. Hem babasının ve hem de annesinin kökleriyle bağlantısını hep sürdürdü. “Nasıl bağlarımı koparabilirimki.. Atalarımın kırk kişi Königsberg Üniversitesi’nde okudu.” (1)

Yalnızca bu saptama bile, evlerinde ne derin bir düşünce ortamının var olduğunu; edebiyat, güzel sanatlar, din, siyaset ve bilimsel konularda ne canlı ve hararetle tartışmaların sürdüğünü açıklamaya yeter.

Gerhard Kessler, daha bir yaşındayken babası Berlin’de bir göreve atanınca, bu kez ülkenin başkentindeki o dinamik ve zengin düşünce ortamının ortasına düşmüş oldu. Berlin’in en eski ve en köklü lisesi olan “Kolonya Lisesi”nde okurken dört dil öğrendi (eski yunan, latince, ibrance, fransızca). Yine bu okulda bir çok ünlü öğretmen, onun düşünce yapısının oluşmasına katkıda bulundu.

1901-07 yılları arasında Berlin ve Leipzig Üniversitelerinde tarih, coğrafya, iktisat ve sosyal bilimler okudu. Ders, seminer ve kitap seçme özgürlüğünü sonuna kadar kullandı. Çok çalıştı. “Alman Üniversitelerinin ünlü akademisi serbestiyet” buydu. 1933 yılına kadar süren bu özgürlük, Alman üniversitelerinin başarısının anahtarıydı. Bu özgürlük ortamında, başka fakültelerin derslerini izleyebilme, öğretim üyeleri ile dostluk

kurma, hatta evlerine konuk olma ayrıcalığına sahiptiler.

Henüz öğrenimi sürerken, Kessler, 1905 yılında “felsefe doktorası” sınavını verdi. 1907’de de doktora tezi basıldı. 1911’de doçentliğe yükseltildi. 1912-26 yılları arasında Jena Üniversitesi’nde, 1926-33 yılları arasında Leipzig Üniversitesi’nde sosyal siyaset ve iktisat profesörü olarak görev yaptı (1).

Birinci Dünya Savaşı yenilgisi ve 1929 Büyük Buhranında yarı kötürüm hale gelen Almanya’da radikalizm gitgide yükseliyordu. Kessler, kendisini aktif olarak siyasete girmek zorunda hissetti. Üç yıl içinde, naziler güçlendiler; güçlerinin ötesinde, baskı ve zorbalıkla ağırlıklarını koydular. Sözgelimi, Kessler’in, Leipzig Üniversitesi’ndeki görevinden atılmasını sağladılar. “Kessler bu dönemde yazdığı yazılarında, özgürlük, hak ve adalet alanında vermiş olduğu savaş uğrünü, despot hükümet tarafından görevinden atılan ilk Alman Profesör olmanın gururunu taşıdığını ifade eder.” (9). Görevden uzaklaştırılmayı, evine saldırılar baskınlar ve cezaevine konulma izledi. Kaçmaya başladı; sık sık ev değiştiriyordu. Ailesiyle iletişimi azalmıştı.

Bu arada Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı’ndan, yeni kurulmakta olan Üniversite ile ilgili görev önerisi (Prof. Fritz Neumark onlara önermiş), onun için bir çıkış yolu olarak görüldü. Ama hem onun için, hem de ailesi için Almanya’dan çıkış izni almak için çok uğraşıldı. Ancak Türk hükümeti diploması kanalıyla ve zorlukla bunu başardı. Aralık 1933’te İstanbul’a ulaşılar.

1933 yılından başlayarak Türkiye’ye sığınan ve üniversitenin kuruluşundan önemli görevler üstlenen “Almanca konuşan” bir çok bilim insanı gibi, Gerhard Kessler de, büyük işler başarmış ve kendisini bilim dünyasına kanıtladıktan sonra Türkiye’ye gelmiştir. “Zorunlu göçmen” bilim adamlarıyla birlikte, yaşamlarının en olgun döneminde, başarılarını Türkiye’de sürdürmüş ve yeni kurulan genç Cumhuriyet’in bugüne kadar ayakta kalabilmesinin önemli dayanaklarından birini oluşturmuşlardır.

Gerhard Kessler, bir çok Almanca konuşan mülteci bilim insanı gibi, işe “kütüphane ve kataloglama” ile başlamıştır. Ülkemizin en geniş iktisat

Ord. Prof. Dr. Gerhard Kessler
(1883 Almanya-Prusya-Wilmsdorf -
1963)

meslek kütüphanesini oluşturmuş ve onu “fakültenin anası” olarak tanımlamıştır. Asistanlarına ve öğrencilerine de “Herkes anasına saygı göstere” demiştir (1). Bilimin beşiği ülkelerinde gördüklerini Türkiye’de de uygulamaya çalışmışlardır. Derslerini doğaçlama anlatmışlar ve öğrencilerinin önüne yeni ufuklar açmışlardır.

Sonradan İktisat Fakültesi’ne dönüşen İktisat ve İktisadiyat Enstitüsü’nü, Hukuk Fakültesi bünyesinde kurdu.

Üniversitenin kuruluşunda kılavuz görevi gören ve kendi adıyla anılan raporunda Prof.Dr.A.Malche, üniversite öğretim üyesinin niteliklerini sıralarken, “öğrenci için saygın ve örnek alınacak bir kişilik olarak görülmeyi” çok önemsemiştir (2). Kessler de bu niteliği taşıyan insanlardandı. Gerek asistanları, gerek öğrencileri ve gerekse katkıda bulunduğu toplum kesiminin önderleri, onu hep el üstünde tutmuştu.

O gün asistanı olan Prof.Dr.Ekmele Zadi, şu anılarını anlatıyor (3): Anadolu gezilerimizde, ona 500 lira günlük harcırah verilirken, bize 150 lira verildiğinde; tüm parayı biraraya koyar ve eşit bir biçimde bizimle paylaşırdı. Yazdığı bir çok makale için para almaz; verilerse “çeviri ücreti” diye bize aktarırdı. 1949’da Bakanlık örgütünün ve işçi sendikala-

* Prof.Dr., Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Genel Yönetmeni ve Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü - İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

rinin kuruluş çalışmalarında oradan oraya karşılık beklemeden koşarken, yaşadığı bir olay da onun yaklaşımına iyi bir örnektir. İşveren sendikalarının kuruluşunda görev almasını önermek için gelen bir kişi, ona bu iş için kaç para istediğini sormuştu. Kessler çok kızmıştı; "Beyefendi her şey para değildir" diyerek onu kovmuştu.

E.Zadil şöyle sürdürüyor : "Paylaşıcılığı bununla bitmiyordu. Çok mütevazı bir yaşam sürerdi. Yerli malı ayakkabı giyer, çoraplarını cezaevi mahkumlarının ürettiklerinden alırdı. Parasının büyük bölümünü yoksullara ve kilise yardım sandıklarına verirdi. Kalan parasıyla kitap alırdı."

Prof.Dr.Malche, üniversiteyi tasarrımlarken, onu bilgilerini toplumla ve kamu kurumlarıyla paylaşan bir organizma olarak düşünmüştü. Bu aynı zamanda üniversitenin toplumdan beslenmesini de sağlayacaktı. Kessler, asistanları ile Türkiye'yi bir uçtan bir uca gezdi. Kuzey Anadolu'dan (Hopa), orta anadoluya (Ürgüp, Kayseri), oradan güney anadoluya (Mersin, Tarsus, Adana) ve daha başkaları...

İstanbul'un her köşesini tanımış ve çok sayıda büyük işletme ve madenlerde inceleme gezilerinde bulunmuştu. Gerçekleştirdiği bir maden işletmesinin incelemesi sırasında maden mühendislerinin kendisini Madencilik Fakültesi Profesörü olduğunu sanmalarına neden olmuştu (8).

Genç sosyoloji bilimine baktığımızda, Kessler, bu alanda ilk çalışmalarını Türkiye'de yapmıştır. Daha önceleri Fransız Durkheim Okulundan etkilenmiş olan Türk sosyolojisine, Max Weber gibi ancak özellikle de Ferdinand Tönnies gibi Alman sosyologların kapılarını açmıştır (8). Ceylan, Kessler'in Türk sosyal siyasetinin oluşumuna katkılarını incelerken, Kessler'in görüşlerini 6 başlık altında toplamaktadır :

1. İnsan hakları tutumu
2. Ahlakçı tutumu
3. Sınıf tutumu
4. Örgütlenme özgürlüğü ve sendikal tutumu
5. Ücret ve gelir dağılımı tutumu
6. Sosyal sigorta tutumu (9).
7. Özellikle Çalışma Bakanlığı, İşçi Sigortaları Kurumu, İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun kurulması için Ankara'ya bir çok kez çağırıldı ve toplantılara-seminerlere katıldı. Kessler'in görüşlerinin, koalisyon yasaklarının kaldırılmasında ve 1947 tarihinde kısıtlayıcı da olsa Sendikalar Kanununun kabul edilmesinde

önemli bir rol oynadığı tahmin edilmektedir. Ayrıca 1936 İş Kanununda da ifadesini bulmuş olan bir sosyal güvenlik sisteminin kuruluşunu tavsiye etmiştir. (8)

İşçi sendikalarının kurulması için çabaları o kadar fazladır ki, ayrı bir başlık halinde ele alınmalıdır. Her şeyden önce Türkiye'de "sınıf esasına dayanan demek" kurma yasağı sürerken, tek parti döneminde, o, kitaplarıyla makaleleriyle konuşmalarıyla, işçi sendikalarının ve grev hakkının vazgeçilmez olduğunu anlattı. Şöyle diyordu :

"Devlet, işçilerin kendi meslek arkadaşlarıyla birleşmelerine ve toplu bir şekilde hareket etmelerine devamlı bir şekilde engel olursa doğal olarak bunların kendi çalışma koşulları üzerinde etki yapmalarına ve bu koşulları iyileştirmelerine olanak yoktur. (...) Örgütlenme hakkı, en iyi mevzuatın kapsadığı yüzlerce maddeye oranla, işçiler için çok daha güvenli ve sağlam bir dayanak oluşturmaz." (4)

Bugün yaşadığımız çıkmazlardan çıkış yolunu aydınlatan bu sözler, bundan 70 yıl önce söylendi.

Kessler yalnızca yazmakla kalmadı; üniversite duvarlarının içine hapsolmadı. Teksif Sendikası Genel Başkanlığı yapan ve daha sonra da Çalışma Bakanı olan Bahir Ersoy, şunları söylüyor: "Bir arkadaşım kolumdan tutarak bir konferansa götürmüştü. Bu toplantıda dinlediğim ve daha sonra bir çok konferansa gittiğim Gerhard Kessler, biz sendikacılar fikir kaynağı oldu." (5)

Türk-İş'in en ünlü başkanı Seyfi Demirsoy onunla karşılaşmasını ve üzerindeki etkilerini şöyle anlatıyor : 1947'de İstanbul Basın Teknisyenleri Sendikası'nın düzenlediği bir hafta sonu söyleşisinde tanıştım. Bu toplantılar geç saatlere kadar sürerdi. O kadar çok soru sorardık ki. O ve yardımcıları hiç yüksünmeden yanıtlarlardı. Prof.Dr.Kessler'i tanıdıktan, ülkemizden ayrılıncaya kadar sosyal konularda tükenmez enerjisiyle Türk sosyal yaşamının görünümünün değişmesi için, tüm bilgisini, disiplinli çalışma sistemi içinde fazlasıyla verdiği kanısındayım (6).

Özellikle "koalisyon yasaklarının kalkmasının" ardından yeni yeni doğmakta olan sendikaların yöneticileri o toplantıdan ötekine koşarken, üniversiteyi de düşünmezlik etmiyordu. 1948 yılında, aradan 66 yıl geçmesine karşın hala sürdürülen bir yayını başlatıyordu: "Sosyal Siyaset Konferansları Serisi". Bu derginin arşivine ulaştığınız zaman, Türk Sosyal Politika Tarihi'nin de temel kaynağını

buldunuz demektir (7).

Kessler, Türkiye'deki bu verimli çalışmalarının yanı sıra Almanya'nın sorunlarına da kayıtsız kalmamıştır. 1943 yılında Türkiye'deki Almanca konuşan mülteci bilim adamlarının bazıları ile birlikte "Alman Bağımsızlık Birliği"ni kurmuşlar ve yönetimi eleştirmeyi sürdürmüşlerdir (8).

KAYNAKLAR.

- (1) Gerhard KESSLER, "Bir Otobiyografi: Kendi Hayat Yolum", Sosyal Siyaset Konferansları, S. 15 (1964). (<http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/sosyalsiyaset/article/download/7587/7089>)
 - (2) Taner AKPINAR ve ark., "Cumhuriyet'in Anıt Kurumu Üniversite (1925-1946), Fışek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Yayını, 2014.
 - (3) Ekmele ZADIL, "Hocam Kessler Hakkındaki İhtisaslarım", Sosyal Siyaset Konferansları, S. 15 (1964). [<http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/sosyalsiyaset/article/download/7590/7092>]
 - (4) Orhan Tuna, "Kessler Hocanın Ölümü", Sosyal Siyaset Konferansları, S. 15 (1964). [<http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/sosyalsiyaset/article/download/7588/7090>]
 - (5) Bahir ERSOY, "İlham Kaynağım Kessler Hoca", Sosyal Siyaset Konferansları, S. 15 (1964). [<http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/sosyalsiyaset/article/download/7594/7096>]
 - (6) Seyfi DEMİRİSOY, "Ord. Prof. Dr. G. Kessler", Sosyal Siyaset Konferansları, S. 15 (1964). [<http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/sosyalsiyaset/article/download/7619/7121>]
 - (7) <http://www.journals.istanbul.edu.tr/iusskd/article/view/>
 - (8) Andreas HÄNLEİN, "GERHARD KESSLER:Türkiye'de Sürgün Bir Alman Sosyal Politikacı", Çalışma ve Toplum, Sayı 9 [<http://www.calismatoplum.org/sayi9/hanlein.pdf>]
 - (9) Ömer Ceylan, Türkiye'de Sosyal Siyasetin Oluşumunda Gerhard Kessler, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 2009. [http://akademikpersonel.kocaeli.edu.tr/omer.ceylan/diger/omer.ceylan02.07.2013_00.10.43diger.pdf]
- ESERLERİ:**
- a) Almanya'da ;
 1. Alman İşveren Kuruluşları (1907)
 2. Genç İşçilerin Gece Çalışması (1910)
 3. İşveren Kuruluşlarının Çalışma Biçimi/İşe Aracılık Yasası (1911)
 4. Kooperatifçilik (1919)
 5. Alman Ekonomisinin Yeniden Kuruluşu (1919)
 6. 1914'ten Günümüze Alman İşçilerinin Durumu (1928)
 7. Üniversite Öğrencilerinin Alman Toplumundaki Yeri (1929)
 8. Hekim ve İşçi (1930)
 9. Mücadele ve Kuruluş / Genç Alman Politikası (1933)
 - b) Türkiye'de
 1. Sosyoloji (1934)
 2. Sosyoloji Dersleri (1936)
 3. İçtimaiyata Başlangıç (1938)
 4. Kooperatifçilik (1940)
 5. Türkiye'nin Sosyal Politika Problemleri (1941)
 6. İçtimai Siyaset (1945)
 7. Sosyal Sigorta (1950)

YOL VERİN HÜSAMETTİN KOÇAN'A

Baksı (Bayraktar) köyünde koyun güden çocukların "Hüsamettin Koçan geliyor yol verin" çığlıkları, onun eyleminin toplumsallaştığının işaretidir. "Ailenin habercisi" olan çocuklar, aynı zamanda Baksı Müzesi için tüm yapılanlara ailelerinin hangi gözle baktığını da ortaya koymaktadır.

Kırgızcada şaman anlamına gelen Baksı adının müze için seçilmesinin önemli nedenlerinden biri, şaman sözcüğünün şifacı, yardımcı, koruyucu anlamına gelmesi; müzenin de yöre içinde aynı işlevi üstlenmesindeki örtüşmedir.

Baksı Müzesi'ne yön veren ilkeleri incelediğimiz zaman onun toplumsal bir koruyuculuk, diğer bir deyimle toplumsal bir politika seçeneği oluşturduğunu görmekteyiz. Şöyle ki :

- Kültürel değerleri devreye sokarak ekonomik kalkınma modeli oluşturmak,
- Bir zamanlar köylünün geçim kaynağı olan çömlekçilik ve dokumacılığı, geleneksel ehlam üretimini geliştirmek ve müzedeki atölyelerde yaşama geçirmek,
- Kadınlara istihdamda ve karar süreçlerinde öncelik vermek; bugün 30 kadına yarın 100 kadına iş olanağı sağlamak,
- Çocukları geleceğe yatırım olarak görüp, eğitimde ve sanatta desteklemek,
- Bölgede kültürel demokrasi inşa etmek.

Bayburt ili ve çevresindeki ilk, orta ve lise ölçeğindeki okullardan 30 öğrenci seçip, onlarla birlikte bir çalıştay düzenlenmekte. Bu çalışmada öne çıkan 15 öğrenciye bir yıl süreyle burs verilmekte; ondan bir yıllık çalışmasını içeren bir dosya hazırlanması beklenmektedir. Bu süreçte başarılı olanların bursları uzatılmakta hatta üniversitede okumaları desteklenmektedir.

Köy kadınları arasındaki yetenekli dokuyucularla, el ürününü öne çıkararak üretim geliştirilemekte. Ünlü tasarımcıların katkılarıyla, hep bir adım ileri gidilmekte.

Koçan'da yöre kavramı dar bir alanı kapsamıyor; bölge çapını düşünmek gerek. Şöyle ki, 12 Mayıs'a kadar süren "İpek Etkili Duvar Halıları Sergisi"ni,

Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde açtı. Öğrencilik yıllarından beri, bitpazarları ve eskicilerden topladığı, halılardan oluşan geniş koleksiyonu, "müze koleksiyonundaki sanat eserleri ile geleneksel ürünler birlikteliğini" gösteriyor.

Hüsamettin Koçan'ın bir sanat eseri olarak gördüğü Baksı Müzesi'nin başarı öyküsünü şu aşamalarla görmek gerekir:

1. Hayal kurma : Hüsamettin Koçan, gurbetçi bir işçi olan ve ancak iki yılda bir evine gelebilen babasını beklemek için, Çoruh nehrine bakan bir tepede babasını beklerken hayal kuruyordu. O çevreyi dönüştürmek, bir hayaldi. Dinlediği ve çok etkilendiği masallar, onun şekillenmesine çok katkıda bulunmuştu. O da bu masallara bir yenisini ekledi : Bu müze düşü, onun en sevdiği masal oldu. Yaratıcı ve özerk tavrın ancak bir sanatçının bünyesinde olabileceğini düşünüyordu. Hayal kurdu ve gerçekleştirdi.

2. Hazırlık çalışmaları : Hiçbir eser yoktan varolmuyor. Koçan'ın hayaline doğru gidişinde bir çok deneyim ve bir çok üretim aşaması var. Bir STK olan Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği (UPSD) Başkanı olduğu dönemde bir sanat fuarının kurulması; sanat dünyasının kuramsal alt yapısı için gereksinim duyulan oturumlar, sempozyumlar,

yayınlar üretilmesi; sanatçı örgütlenmesinin geliştirilmesi ve sivil toplum basısının güçlendirilmesi, arkadaşları ile birlikte başardıklarıydı. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı olduğu dönemde, okulu sınırlar dışına taşımak için çalışmalar yapılması; her bölüm için ayrı bir galeri oluşturarak fakültenin açık bir sergi alanına dönüşürülmesi; öğrencilerin yapıtlarının da bu sergilerde yer almasının sağlanması yoluyla onların özgüven ve sanat ortamı refleksi kazanması; fakülte olarak "Sanat TIR" etkinlikleriyle Diyarbakır, Van, Siirt'e gidilmesi yapılanlar arasında sayılabilir. Kişisel sergilerinin Alanya, Çankırı gibi farklı yerlerde düzenlemesi, onun farklılığını ortaya koyduğu gibi, bize hazırlıkları konusunda da fikir vermektedir.

3. Çevre oluşturma : Bütün bu hazırlık çalışmaları, aynı zamanda Hüsamettin Koçan'ın çevresini genişleten ona saygınlık kazandıran girişimlerdir. "Baksı Müzesi'miz, Avrupa Konseyi Müze Ödülü'nü kazanmış olmasa, edindiğimiz uluslararası çevreyi ve ulusal etkiyi, biz 15-20 yılda ancak elde edebilirdik. Ödülle birlikte Avrupa müzecileri açısından bir anda dikkat çekici bir müze olduk. Daha önce proje yapmak için kendimize partner aradığımızda bula-mıyorduk. Şimdi istediğimiz Müzeyle,

istediğimiz ilişkiyi kurma şansımız var. Nitekim... onlardan teklif geliyor" diyor. Bu ödül Türkiye'de de büyük etki yaptı. Daha önce beş sanatçıya verilmiş olan TBMM Onur Ödülü bana verildi.

4. Toplum desteğinin alınması : Başından beri "kuru" bir müze kurma hayali yoktu. 2000 yılında başlayan çalışmaların ilk 10 yıllık aşamasında, toplumun bu fikre alıştırılması çok zaman almıştır. Baksı Müzesi'ni öteki müzelerden ayıran "oradaki yaşama duyduğu büyük ilgi"dir. Köyde pansiyonculuk hareketinin başlatılmasına; köy meydanının düzenlenmesine; bir konağın restore edilmesine; adak ağacının çevresinin düzenlenmesine; hareketin kent merkezinden köyün içine taşınmasına ve oradaki değerler dünyasına doğru genişletilmesine çalışılmaktadır. Bayburt merkezinde kadın istihdam merkezi açılması; bölge insanındaki yaratıcılık potansiyelini sahiplenmek, değerlendirmek ve özendirmek için müze kapsamındaki çalışmalar toplum desteğiyle fazlasıyla sağlamıştır.

5. Kaynak sorununun aşılması : Bağışlar ve gönüllü katkılar çok önemli. Turizm konusundaki çalışmalar geliştirilmekte. Bir çok yabancı konuk, sanatçılar, müzeciler, araştırmacılar Baksı

Bayburt'tun Bayraktar Köyü'nde Prof.Dr. Hüsamettin Koçan tarafından kurulan Baksı Müzesi, Avrupa Parlamenterler Meclisi tarafından verilen "2014 Yılı Avrupa Konseyi Müze Ödülü"nü, 8 Nisan Salı günü Strazburg, Palais Rohan'da yapılan bir törenle aldı. Müze, ödülünü, 22 ülkeden katılan 37 müzeyi geride bırakarak kazandı. Ödülün simgesi olan Joan Miro'nun bronz heykelciği 1 yıl boyunca Bayburt Baksı Müzesi'nde sergilenecek.

Müzesinde konakladılar. Bu önümüzdeki yıl da sürececek ve bu gelirler, müzenin tüm harcamalarını karşılayacağı benziyor.

6. İşin doğru düzgün yapılması : Müze çalışmasının Hüsamettin Koçan'a öğrettiklerinden biri de "dünya daha iyi olsun istiyorsak, işi doğru ve düzgün yapmak" gerektiği. "Babamın temel öğüdü açık ve dürüst olmamdı. Açık kafalıydı ve insanları tek bir kalıba sokmazdı. Ben yetinerek yaşamayı hiç sevmemdim. Çocukluğum ve ailem debana yardımcı oldu. Her şeyi iyi yapmayı istedim ve bundan hiç pişman olmadım" diyor Hüsamettin Koçan.

7. Yeni yaşam biçimleri ve yeni mekanlar : Sürekli sergileme bölümleri, dönemsel sergi mekanları, konferans salonu, kütüphane, konuk evleri ve

atölyeleriyle müze, aslında bir yaşam kültürü merkezi olmayı amaçlıyor. Dönüşümün anahtarı kadınlar ve çocuklarda. Vakfın yönetim kurulu yalnızca kadınlardan oluşmakta; atölyeler önce kadınlara açılmakta. Çocuklar ise geleceğe yatırımın en somut örnekleri olarak çeşitli olanaklarla buluşturulacak, yaratıcı yanları desteklenecek.

Sonuç : Prof.Dr. Alpaslan Işıklı "ülkemiz insanının kurtarıcı arama merakı var" derdi. Çok yerinde bir saptama. Ama tek bir kurtarıcı aramak yerine, çok sayıda kurtarıcı aramalı ve onların başlattıklarını sürdürmeli.

Baksı Müzesi için, CAN SUYU Hüsamettin Koçan'dan; bunu yaşatması ve sürdürmesi toplumdan.

Yararlanılan Kaynaklar :

1. Altunok Özlem (2014) : Baksı'ya Bekleriz, MESA ve Yaşam Dergisi, Aralık-Şubat 2014-2015 Sayı 68.

2. Akin Sunay (2014) : "Hayat Deyince" Televizyon programı, Kanal 360.

3. www.baksı.org

4. Lodi Aslıhan (2015) : "Muhafazakarlar, neyi muhafaza ediyorsunuz?", Cumhuriyet Gazetesi, 4 Mayıs 2015 s.19

CUMHURİYETİN AYDINLIK İNSANLARI BİZİM EN ÜSTÜN DEĞERLERİMİZDİR

O nlar bizim değerlerimiz... Cumhuriyeti nasıl adım adım kurduklarını öğreniyoruz. Karşılaştıkları zorlukları, bir ülkü uğruna ne büyük özverilere katıldıklarını görüyoruz. Aynı zamanda onların eylemi, Cumhuriyet'in nasıl çok dallı bir ÇINAR ağacı olduğunu bir kez daha gösteriyor. Ama bir yönüyle de onların değerlerini bildiğimizi ve bunun kuşaktan kuşağa sürmesi gerektiğini de, herkese göstermek istiyoruz.

Cumhuriyet İnsanları Portre Galerimiz altı bölümden oluşuyor. Her birinin gerekçelerini aşağıda bulacaksınız. Ama yaşam öykülerine ulaşmak istiyorsanız, hiç bekleme-
yin, aşağıdaki web adresinden onların dünyasına doğru kısa bir yolculuk yapın.

<http://portreler.fisek.org.tr/>

AZ ZAMANDA ÇOK İŞLER YAPTI :

Milli Eğitim Bakanlarından Hasan Ali Yücel, ülkemizde, büyük işler başaran milli eğitim bakanlarının görev ömürlerinin hep çok kısa olduğuna dikkat çekmektedir. Bu kendisi için de geçerlidir. Vasıf Çınar, "Eğitim ve Öğretim Birliği Yasası"nı çıkaran Milli Eğitim Bakanı'dır. Mustafa Necati, milli eğitim meşalesinin ve "yenileştirilmiş" okulların yurt yüzeyine yayılmasını temsil eden Milli Eğitim Bakanı'dır. Reşit Galip, Atatürk'ün "Az zamanda çok işler yaptık" dediği yıl, Milli Eğitim Bakanı'ydı ve başta üniversite reformu olmak üzere, bugüne dek gelen eserler bıraktı; daha sonra başarılan ölmez eserlerin tohumlarını attı. Bunu yalnız milli eğitim çevresine değil, tüm ilerici atımları yapan "üstün değer"lerimiz için genelleylebiliriz. Bu bölümde, çok kısa bir zaman diliminde yaptıklarıyla ülkemizde derin izler yaratan "Cumhuriyet Aydınları"nın yaşam öykülerini okuyacaksınız.

Örneğin : "Cebeci Asri (Çağdaş) Mezarlığının 4 No.lu kapısından girin. Düz yürürseniz, ortasında yuvarlak bir çiçeklik bulunan bir alana varırsınız. Bu alanda, ilk gözünüze çarpan mezar, her zaman üstünde taze çiçeğin bulunduğu Uğur Mumcu'nun mezarıdır. Bu alana beş yol açılır; siz geldiğiniz yola en yakın olanına girmelisiniz. Biraz yürürseniz,

yine ortasında yuvarlak bir çiçeklik bulunan yeni bir alana varırsınız. Burada dikkatinizi çeken, mütevazı ama vakur bir biçimde yanyana duran üç benzer mezar olacaktır. Bu mezarlarda, Cumhuriyet'in en seçkin üç Milli Eğitim Bakanı yatar: Vasıf Çınar, Mustafa Necati, Reşit Galip."

SSK'IN TANIKLARI :

Kurumun tarihi boyunca o çatıda bulunmuş, emeğiyle, kavgasıyla, sevinciyle vs unsurlarla o Kurumda zaman geçirmiş insanların Kurum hakkındaki düşünceleri, duyguları, anılarını sistemli bir şekilde toplamak istiyoruz. Kurumlar içinde çalışanlarıyla varolur ve kendilerini ifade ederler. Kurumun durumunu, eksikliklerini en iyi bilen yine Kurum çalışanlarıdır. Kurum içindeki aksaklıkları, sorunları görebilmiş, bu doğrultuda çeşitli anılara sahip kişilerle konuşarak, hem onların yaşadıkları olayları dinlemek, hem fikirlerini açıklamalarını sağlamak, hem de onlara unutulmadıklarını hissettirmek, bunların sonucunda da çıkarımlar yapabilmek, bu kişilerin deneyimlerini, anılarını ortaya koymaktır. Yaşayan tanıkların, tanıklıklarının sonsuza değin yaşatılması amaçlanmıştır.

Örneğin Prof.Dr.Cahit Talas'ın Tanıklığı : "Türkiye, Osmanlıdan sosyale dönük çok önemli ve zikredilebilecek bir miras devralmamıştır. Hele sosyal devletle ilgili olarak herhangi bir elle tutulmuş Osmanlıdan cumhuriyete yansıtmamıştır. Ne varsa bugün, cumhuriyetle başladı ve onunla devam etmektedir. Bu arada, SSK, ilk adıyla İşçi Sigortaları Kurumu da, biraz sonra açıklayacağım üzere, cumhuriyetin önemli atımlarından birini temsil etmektedir.

Çağımız, birçok bakımlardan gütenlenmektedir. Bunlar arasında, çağımızın bir sosyal güvenlik çağı olduğu da söylenir."

TOPLUM HEKİMLİĞİNE GÖNÜL VERENLER :

Sağlığın ticarileştiği, insanın değil cebindeki paranın önemsendiği günümüzde, çaresiz olmadığımızın en büyük göstergesi, "herkese sağlık" hizmetini ulaştırmak için yaşamını adayanlardır. Türkiye, insana değer verildiği, herkese sağlık hizmetini ulaştırmak için en uzak köylere kadar sağlık hizmetinin ulaştırıldığı günler de görmüştür. Bu bölümde yer alan portreler, "herkese sağlık" hedefine ulaşmak için mücadele veren emektarlardır.

İşte bir örnek : Dr.Etem Utku . Prieto, onun "cüzamlıların babası" olarak niteliyor; ama, yazılarında görüyoruz ki, Doç.Dr.Etem Utku, onları "kardeşlerim" diye anıyor. Bu yaşamını bir davaya adanmanın kanıtı değil de nedir ? Ama bu satırları okudukça göreceğiz ki, Etem Utku, topluma karşı sorumluluğunu canla başla yerine getirmenin daha bir çok kanıtını vermiş.İnsanlık, tarihi boyunca, cüzamdan korktuğu kadar başka hiçbir şeyden korkmamıştır. Cüzam, tarih boyunca insanlığın en büyük düşmanı olarak görülmüş; cüzamlılar yüzyıllar boyunca lanetlenmiş; toplumdan kovulmuş yine insanlık tarihinde, hiç bir millet, hiç bir insan hatta hiç bir yaratık cüzamlıların çektiği kadar çile ve eziyet çekmemiştir." Günümüzde hastalığın muayene yöntemleri basit, tanısı çok kolaydır. İlacı, 1941 yılında bulunmuştur; tedavisi vardır ve kesindir. "Bu kesin bilgilerin ışığında, hala eski çağlardan kalma, efsaneleşmiş korku ve fanatik bu şartlanma ile cüzamlılara karşı çağdışı davranışları sürdürmek kuşkusuz bir insanlık suçudur. İşte dava budur, savaş budur ve bu savaşta ilk bayrağı açan Dr.Etem Utku olmuştur.

O BİZDEN BİRİ :

Türkiye özellikle 1933 Üniversite Reformu döneminde, Hitler zulmünden kaçan dünyaca ünlü bilim insanlarına kucak açmıştı. Türkiye'nin üniversitesini kurmak için onlara ihtiyacı vardı; onların da nazilerin soykırımından kurtulabilmek için sığınacak güvenli bir limana ihtiyaçları vardı. Türkiye'ye bütün gençliklerini, bildiklerini ve enerjilerini aktardılar. Onlar bizlerden biri oldu. Yaşamlarının sonunda Aşçıyan Mezarlığı, Edirne Kapı Şehitliği, Feriköy mezarlığı onların bir bölümünü kucakladı.

Örneğin, Curt Kosswig, Hitler zulmünden kaçarak Türkiye'ye sığındığında, ünlü bir zooloji profesörüydü. 1933 sonrası Türkiye'ye sığınan "Almanca konuşan mülteciler aydınlar" gibi, kök-ülkesi Almanya ile bağlarını koparmış ve Türkiye'yi ikinci vatanı olarak kabul etmişti. Anadolu'nun dört bir köşesini, eşile birlikte dolaşmış ve toplumla kaynaşmıştır. Curt Kosswig'in en büyük başarı öykülerinden biri de "Manyas Kuş Cenneti"nin keşfi ve "ulusal park" olarak ilan edilmesidir. Ölene kadar Türkiye'de yaşamıştır.

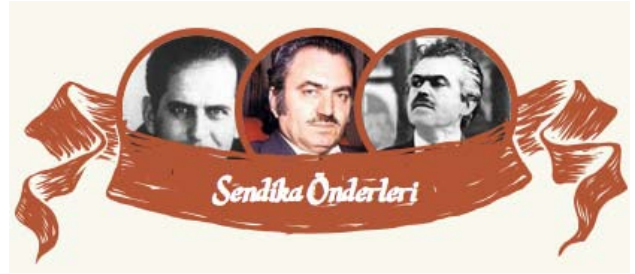
ÇIRAKLIKTAN ÖTE :

Çocuk işçilik insanlık dışı bir uygulamadır. Ama çocukları yoksul, gelecek umudu olmayan ve eğitimsiz bırakmak da insan haklarına aykırıdır. Çocuk işçilik sorunu, işte böylesine toplumsal sorunların kesim noktasında yer almaktadır. Ülkenin geleceğine ipotek koyma olarak nitelenebilecek bu sorun, birey açısından bedel ödeyerek bir kurtuluş şansıdır. Eğer toplum onlara kurtuluş olanağı sunmuyorsa,

çıraklar da bireysel kurtuluşu seçiyor. Burada çıraklıkta neler çektiklerini okuyacak ve bugün yaşamda ulaştıkları noktaları göreceksiniz.

Örneğin Musa Erbek anlatıyor : Ankara'ya gelince, Yenimahalle-Şentepe'de kiralık bir ev tuttuk; üç oda bir salon. Ama evimiz çok kalabalıktı : 5 erkek çocuk, ana, baba ve şehre çalışmaya gelen 2-3 amca çocuğu. Sonra en büyük ağabeyim evlendi; gelin getirdi. Her gün sanki düğün yemeği hazırlanıyordu. Ben 15-20 ekmek alırdım. Domates kasa ile alınırdı.

Babamın memur maaşı ancak kiraya yetiyordu. Onun için iş dışı zamanlarda, pazarda poşet, torba satardı. Ben de okul süresince ayakkabı boyacılığı yaptım. İlkokul üçüncü sınıftaydım; ama yatılı okumayı aklıma koymuştum. Komşumuzun imam hatipte yatılı okuyan bir çocuğu vardı. Babama, "Ben imam hatip ortaokuluna gideceğim" dedim. "Hele sen bir ilkokulu bitir" dedi. Bitirince, yine söyledim; "İmam hatip nereden çıktı, seni düz ortaokula göndereyim" dedi. İsrar ettim, olmaz dedi. Ben de kızdım, "O zaman okumuyorum" dedim. O da üstüme gelmedi (Şimdi düşünüyorum, keşke zorlasaydı beni). Bir işe girmem gerekiyordu.

SENDİKA ÖNDERLERİ :

İş kazalarına bağlı toplu ölümler, toplumun dikkatini çekmekte ve öfkesini kabartmaktadır. SOMA maden kazasından ötürü duyduğumuz öfke küllenmeden, ERME-NEK maden kazası bir gülle gibi gündemimize düştü; hem üzüntü hem de öfke içindeyiz. Ama her gün en az 4 işçinin ölümü ile sonuçlanan ve bir çok işçinin de sakat kalmasına neden olan iş kazalarıyla meslek hastalıklarını önlemenin yolu, işçinin kendi hakkına sahip çıkmasından geçiyor. İşçiler diyor ki: "Madene inmeyip ne yapalım ?! Aşağıda ölüm varsa, yukarıda da açlık var". Bir başka işçiye sorarsanız diyor ki : "Çalıştığım yerde hayatı tehlike olduğunu bilmiyorum muyum?! Ama sesimi çıkarırsam, sen git, dışarıda iş bekleyen bir sürü insan var" diyorlar.

Kendilerini çaresizlik içinde hissediyorlar. Anlaşılabilir ki, işçinin canını korumak için örgütlenmekten başka çaresi yok. İşçi sendikaları, kendilerini yenilemeli ve üyelerinin bu gereksinimlerine de yanıt vermeli. Bu bölümde, canını dişine takarak işçi örgütlenmesi için uğraş veren sendika önderlerinin yaşamlarından örnekler sunacağız. Örneklik oluşturmaları umuduyla ...

Abdullah Baştürk'ün işçi sınıfının örgütlenme ve sosyo-ekonomik hak kazanımı savaşındaki bilinen liderliği ve yukarıda bir bölümüne değinilen çabaları yanında çok önemli bazı katkıları daha vardı. Bunlardan birincisi, Türkiye'de ilk kez sendika üyeleri için ve sendika bünyesinde özel bir sosyal güvenlik birimi kurulmasına öncülük etmesidir. TİS ile sağlanan işveren katkılarıyla oluşan bir fona sahip bu sandık, 1 Temmuz 1970'de kurulmuştu. O tarihten itibaren üyelere ölüm ve doğum, üye çocuklarına eğitim yardımı yapmaya başlamıştı. Öğrenci yurtları kurmayı ve 15 yıllık bir süre sonunda da üyelere ek emeklilik aylığı bağlanmasını öngörmüştü. Ne yazık ki GENEL-İŞ İşçi Emeklilik,Yardımlaşma ve Dayanışma Sandığı, 12 Eylül faşizminin kurbanlarından biri olmuştur.

SERGİ ODASI VE HAYATIMIZ ZONGULDAK

Büyük Madenci Grevi'nde işçiler gazetecilere isteklerini şu sloganla ilettiler:
"Çek Dünya Görsün !"

Zonguldak üzerine her yazılan her çekilen fotoğraf karesi ve her film sosyal politika kokar. Çünkü Zonguldak'ta her şey kömür kokar. İnsanı ve onların hayatı, hem kömürle, hem de birbirlerinin yazgısıyla bütünleşmiştir.

Zonguldak maden işçilerinin 30 Kasım 1990'da başlattıkları büyük grev ve onu izleyen Zonguldak-Ankara yürüyüşü belleklerimizden silinmedi. Bir kentin haksızlığa duyduğu tepki bu. Bu yürüyüş öfke, neşe, yaratıcılık ve sağduyu içerisinde sürdü. Yürüyüşün beşinci günü Mengen'den geriye dönüşte ise hüznün ve umut içiçeydi. Gelecek eylemlerin umuduydu bu. Bu bir dersti. Ne yazık ki, bu dersi izleyen, "İşçi – Sanatçı El Ele" sloganlarıyla tanışan sanatçılarımızın ve görsel tarihçilerimizin sayısı sınırlıydı (Akyürek s.19).

İbrahim Akyürek bu sanatçılarından biriydi ve duygularını "Hayatımız Zonguldak" kitabında yukarıdaki tümcelerle anlatıyor. Zonguldak'ta hayatların nasıl söndürüldüğüne ilişkin geniş gözlemleri var : 3 Mart 1992'de Kozlu'da gerçekleşen büyük grizu pat-

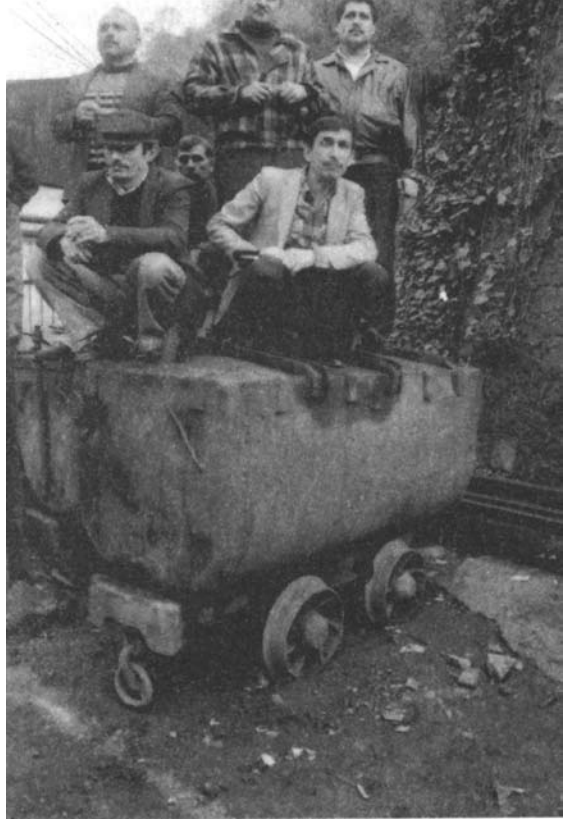
lamasında 263 işçi ölmüş, ocaklarda çıkan yangın nedeniyle girilemeyen yerlerdeki 142 işçinin cesedi yer üstüne çıkarılamamıştı. Grizunun nedenleri tartışılardursun, sorumlular ortada

gözükmesin, bilinen tek gerçek, iki aydır artık işçilerin gaz maskesi taşıması. Meğer Fransız malı "Fenzy" marka maskeler iki yıldır gümrükte beklemiş. "Fenzy" bir çeşit yapay akciğer. Hareketsiz durumda bir saat, kontrolsüz soluk almada, yani hareket durumunda yarım saat size yardımcı oluyor. Bir kez kullanılıp atılıyor. Şimdi madencilerin bellerinin bir yanında kullandıkları lambaların aküleri, öteki tarafında yeni araçları "Fenzy"leri var. 3 Mart 1992 tarihindeki grizu patlamasında gaz maskeleri gümrükteydi. Anlatıldığına göre, 100'ü aşkın işçi, bu maskeler bellerinde olsaydı kurtulacaktı. Hadi Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun gücü maskeleri gümrükten kurtarmaya yetmedi; neden Maden Mühendisleri Odası'nın, neden Ankara'ya yola çıkan yüzbin kişiyi örgütleyen sendikaların gücü seferber edilmedi ? (Akyürek, s.23)

Yeni tanıştığımız bir kitap (Hayatımız Zonguldak), bize Zonguldak'ta yeni bir pencere açtı (Sergi Odası).

Sergi Odası, bir sanat ortamı. İlki 1990 yılında düzenlenen Zonguldak Fotoğraf Günlerini, Zonguldak Fotoğ-

raf Grubu başlatmıştı. Bugün SergiOdası sürdürmekte. Zonguldak Fotoğraf Günleri, kentin en eski ve en uzun süreli kültür etkinliği olarak biliniyor. Fotoğraf günlerinde, film, fotoğraf, müzik sunumu, sergi, söyleşi ve geziden oluşan bir çok etkinlik var.

Zonguldak Fotoğraf Günleri, 1992 Kozlu grizu ölümlerini anımsatmak

amacıyla, üç yıldır aynı tarihte başlatılmakta... Ocak bölgesine geziler düzenlenmekte.

Bunun dışında, Zonguldak'ın okullarına, çevre ilçelerine çeşitli sanat etkinlikleri taşınmakta. Sözelimi Gelik İlköğretim Okulu'nda, emekli öğretmen Mehmet Türkçelik'in "Filyos Fotoğrafları", maden teknikeri, öykü

yazarı ve fotoğrafçı Alaaddin Kara'nın "Madenci Fotoğrafları" öğrencilerle buluştu. Aynı zamanda yontu ve mask sanatçısı olan Mehmet Türkçelik'e SergiOdası tarafından verilen İbni Sina Ödülü de bu buluşmada verildi.

Bu çabalar bir kentin ufkunu açıyor. Gençlerin seçeneklerini ve yaşam umudunu yeşertiyor. Teşekkürler.

Doğumunun 100. yılında 2015 Aziz Nesin yılı olacak

20 Aralık 2015'te doğumunun 100. yılı kutlanacak olan Aziz Nesin, kurucusu olduğu Nesin Vakfı tarafından yıl boyu düzenleneceği etkinliklerle anılacak.

Nesin Vakfı tarafından yapılan açıklamada, düzenlenecek etkinliklerin amacının ülkemizin yetiştirdiği en sıradışı kişiliklerden biri olan Aziz Nesin'i gençlere olduğu kadar yetişkinlere de doğru bir şekilde tanıtmak olduğu belirtiliyor.

Vakıf, Aziz Nesin için "Yazar olduğu kadar düşüncelerini de eyleme dönüştüren zaptolunmaz bir aktivistti. Sadece

Aydınlar Dilekçesi gibi siyasi eylemlerle yetinmemiştir, varıyla yoğunla Nesin Vakfı'nı kurarak yoksul çocuklara da sahip çıkmıştır. Elinde 20 küsur oturakla uçaktan inmişliği vardır!" derken, Aziz Nesin'in kurduğu Nesin Vakfı'nın bugüne gelmesini sağlayan, destek veren herkese de teşekkür ediyor.

Aziz Nesin için düzenlenecek etkinliklerin ilki yazarın ünlü romanından uyarlanmış "Zübük" müzikali olacak.

Küçük Ellerin Büyük Sergisi

Burak Altın, Alpay Kadakal, Baran Bozacıoğlu ve Arda Cem Koca küçük elleriyle yaptıklarını bu sergide buluşturdu.

Açılış: 21 Şubat Cumartesi 14.30
SergiOdası : Zonguldak

10. Uluslararası İşçi Filmleri Festivali Başladı

Çankaya Belediyesi'nce desteklenen 10. Uluslararası İşçi Filmleri Festivali, Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde yapılan buluşma ile başladı.

DİSK'e bağlı Sine-Sen, Devrimci Sağlık İş, Birleşik Metal İş, Basın İş, TÜRK-İŞ'e bağlı Petrol İş, Tek Gıda İş, Kristal İş, KESK'e bağlı SES, Türk Tabipler Birliği, Halkevleri, Sendika.Org ve Çapul TV tarafından düzenlenen Uluslararası İşçi Filmleri Festivali, bu yıl işçi ölümlerine atıfta bulunarak "İşimiz Gücümüz Yaşamak" temasıyla izleyici karşısına çıktı. Açılış, festivalin tanıtım filmi ve [Ankara](#) gönüllülerinin hazırladığı [Ankara](#) 1 Mayıs görüntülerinden hazırlanan filmle başladı. İFF Düzenleme Komitesi adına ilk sözü alan Fatin Kanat, konuşmasında kültür-sanat alanında yaşanan baskı, sansür ve ticarileştirme politikalarına değindi. İşçi Filmleri Festivali'nin bu anlamda sponsorsuz bir biçimde, dayanışma yoluyla alanında meydan okuyan bir yerde durduğuna vurgu yapan Kanat, festivalin gericiliğe ve faşizme karşı halkların direnişinin her zaman yanında olacağını sözlerine ekledi. Destekçi kurumlar adına konuşan Mustafa Eberliköşe ise sokağı perdeye taşıdıkları festivalin 10 yılını geride bıraktıklarını ve dünyanın en büyük işçi filmi etkinliğine imza attıklarını dile getirdi. İFF'nin sansüre meydan okuyarak perdelerini açtığını kay-

deden Eberliköşe, yasaklanan filmlerin ve emekçilerinin yanında olmayı sürdüreceklərini de vurguladı.

"EMEĞİN KALESİ ÇANKAYA'DAN İŞÇİ FİLMLERİNE TAM DESTEK"

Çankaya Belediyesi Başkan Yardımcısı Nafiz Kaya, işçilerin uluslararası dayanışma günü ile uluslararası işçi filmleri festivalinin aynı günlere denk gelmesinin, emeğin olanakları ve etkileri üzerine iki kez düşünülmesi gerektiğini belirttiği konuşmasında, kapitalist ilişkilerin ve uluslararası gücünün, hızı, mobilitesi, renk ve şekil değiştirme kabiliyeti çok yüksek olduğunu dile getirdi. Kaya, "Sermaye güçleri esneklik, kılık değiştirme ve illüzyon yaratmada büyük bir beceriye sahip. Buna karşılık emek hareketleri daha lokal, daha ulusal ölçekte kalıyor. Bugün hakim sanat anlayışı içerisinde üreten güçler, işçiler neredeyse görünmez durumda. Böyle olunca da eskiden üretime çevrilmiş olan ışıklar, şimdi tüketim için sayısız ara roller üstlenen tanıtım, dağıtım gibi ağırlara yönlendirildi." dedi. Günümüzde, şaşıaalı tüketim gösterilerinin eşliğinde üretilenlerin nasıl üretildiği artık görünmez kılınmaya

çalışıldığına vurgu yapan Kaya, "Bu yüzden ki artık, Sergei Eisenstein gibi bir öncü sinemacının Grev adlı filmi de John Ford'un "Gazap Üzümleri" adlı başyapıtı da Claude Berri'nin Germinal'de tarihin olmuş ve devamı gelmeyecek filmler olarak gösteriliyor. Bu tür filmlerin dışında işçi sınıfını doğrudan işleyen filmler ne yazık ki kendisine güncel düzlemde ve en önemlisi kitlelerin kalbinde yankı yaratacak ölçüde yer bulamıyor. Bu tür etkinliklerin temel amacı da bu akıntıyı tersine çevirebilecek taşları, karınca kararınca döşeyebilmektir. Büyük Japon sinemacı Kurosawa sinemayı bir boks maçına benzetir. Bizler emeğin, çalışanların, garipelerin, ezilenlerin sesini her sahada duyurmak istiyorsak bu ringi boş bırakamayız. Üstelik bu ringe yenilmek için çıkamayız. Çünkü, bedeninin ürettiklerine bağlı yaşayanlar, yenilmemeyi bilmek durumundadır. İşçi filmleri festivali 10 yıldır bu çabayı sergiliyor. Bu yıl "İşimiz Gücümüz Yaşamak" teması ile işçi ölümlerine ağırlık vererek uzun yürüyüşünü sürdürüyor. Emeğin kalesi olma iddiasını taşıyan Çankaya Belediyesi olarak bu sürecin destekçisi olmaya devam edeceğiz." şeklinde konuştu.

Konuşmaların ardından, Ağır Aksak Müzik Grubu'nun dinletisiyle devam eden festival açılış programı, "Anlatıklıkları Kendi Hikayeleriydi" başlığında toplanmış "Kar Yağar Kar Üstüne", "14 K", "Ellere Dikkat", "Bedenimin Gözü", ve "Bu Kavgada Biz de Varız" filmlerinin gösterimiyle sona erdi.

4 İLDE EŞZAMANLI YÜZLERCE GÖSTERİM

[Ankara](#)'nın yanı sıra [İzmir](#), [İstanbul](#) ve [Diyarbakır](#)'da da eşzamanlı başlayan festival, onlarca salonda yüzlerce gösterimde sanatseverlerle buluşacak. 10 Mayıs'a dek sürecek olan 49 yerli, 22 yabancı filmin gösterileceği Festival [Ankara](#)'da, başta Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezi olmak üzere, Nazım Hikmet Kültür Merkezi, ODTÜ Vişnelik Tesisleri, Tuzluca'yır Ethem Sarısülük Kütüphanesi, Dikmen Ahmed Arif Parkı gibi merkezler ve destekçi sendikaların merkezlerinde ücretsiz olarak izleyici ile buluşacak.

Kaynak: www.aktifhaber.com/10-uluslararası-isci-filmleri-festivali-basladi-1164527.htm

İKİ DAKİKA DÜŞÜN

Tehlikeyi Tanıyalım

Spiral Taşlama Makinesi

Mustafa TAŞYÜREK*
(mustafatasyurek@fisek.org.tr)

Durum: İşçi spiral taşlama makinesi ile (dökümhanede kumlama makinesinde temizlenmiş) bir döküm parçası üzerindeki çapakları temizliyor.

İşçinin bu çalışmalar sırasında karşılaşılabileceği tehlikeleri tanımlayabilir misiniz ?

Neler Olabilir ?

- 1) Taşlama sırasında oluşan yüksek düzeyde gürültüye maruziyet (sunuk kalma) sonucu işitme kaybı, fırlayan parçacık ve kıvılcımlardan yüz yaralanmaları, el veya parmak yaralanması veya uzuv kaybı olabilir.
- 2) Spiral taş yüz, baş, boyun, kol, bacak, ayak gibi vücudun değişik bölgelerinde ölümcül kesiklere neden olabilir.
- 3) İşçi çalışırken maskesini kullanmaması, bu sırada -çalışma ortamında- sigara içmesi sonucu – özellikle ortamdaki tozu solumasından- meslek hastalığına yakalanabilir.
- 4) Döküm parçasını çalıştığı tezgahtan düşürür ise bacak ve ayak yaralanmalarına neden olabilir.
- 5) Çapaklarını temizlediği makina parçasını tezgaha yerleştirirken, indirirken ve yönünü değiştirirken parmak –el yaralanmaları ve bel incinmesi olabilir.
- 6) Elektrik kablolarının, fişinin, bağlantı yerlerinin vb. arızalı olması durumunda elektrik akımına kapılabilir.

> Yanıtı 5. sayfada

* Kim. Müh., İş Sağlığı+İşletme Yönetimi Bilim Uzmanı
Çalışma Bakanlığı Eski İş Güvenliği Müfettişi (1978-1985)
İş Güvenliği Uzmanı (A Sınıfı Sertifikalı)
Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Denetim Kurulu Üyesi

ÇALIŞMA ORTAMI DERGİSİ BİLİMSEL DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Ahmet MAKAL
Prof. Dr. Ali Esat KARAKAYA
Prof. Dr. A. Gürhan FİŞEK
Mak. Y. Müh. Aykut GÖKER
Prof. Dr. Ayşen BULUT
Mim. Y. Müh. Cihat UYSAL
Dr. Engin TONGUÇ
Jeom. Erdoğan BOZBAY
Doç.Dr. Gülbiye YENİMAHALLELİ YAŞAR
Prof. Dr. Güler Okman FİŞEK
Prof. Dr. Hamit FİŞEK
Prof. Dr. İsmail TOPUZOĞLU
Prof. Dr. İsmail ÜSTEL
Dr. Ecz. Leyla ÜSTEL
Prof. Dr. Mesut GÜLMEZ
Prof. Dr. Muammer KAYAHAN
Prof. Dr. Müge ERSOY KART
Mümtaz PEKER
Prof. Dr. Murat DEMİRCİOĞLU
Kim. Müh. Mustafa TAŞYÜREK
Prof. Dr. Necati DEDEOĞLU
Prof. Dr. Nevzat ÖZGÜVEN
Oya FİŞEK
Prof. Dr. Sarper SÜZEK
Yrd. Doç. Dr. Taner AKPINAR
Yrd. Doç. Dr. Umur AŞKIN
Prof. Dr. Yasemin GÜNAY BALCI
Prof. Dr. Yıldız TÜMERDEM

ÇALIŞMA ORTAMI DERGİSİ BİLİMSEL DANIŞMA KURULU'NUN YİTİRDİĞİMİZ AMA HEP ARAMIZDA OLAN ÜYELERİ

Doç.Dr. Ömer Tunç SAVAŞÇI
Prof. Dr. Cahit TALAS
Prof. Dr. Kurthan FİŞEK
Prof. Dr. Alpaslan IŞIKLI
Tuncer UÇAROL
Prof. Dr. Ferhunde ÖZBAY

İÇİNDEKİLER

- **ÇOCUK EMEĞİ**
Ufkunun Ötesi : Çıracak Hüseyin Güneş'in Yaşam Öyküsü 2
- **SOSYAL POLİTİKA**
Isparta Gül Sektörünün Yapısal Sorunları ve
Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği
Fatma VATAN 4
- **İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ**
Kopan; Vinc, Halat, Sapan 6
Mustafa TAŞYÜREK
- **ANIMSA**
Toplum Hekimliğine Gönül Verenler - 18
Türkiye'nin Öncü Toplum Hekimi: Dr. Mehmet Cemalettin Or ... 12
- **ANIMSA**
O Bizlerden Biri / Türkiye'de Sosyal Politika'nın Başöğretmeni :
Ord. Prof. Dr. G. Kessler 14
A. Gürhan FİŞEK
- **SANAT VE SOSYAL POLİTİKA**
Yol Verin Hüsametdin Koçan'a 16
- **SANAT VE SOSYAL POLİTİKA**
Cumhuriyetin Aydınlik İnsanları
Bizim En Üstün Değerlerimizdir 18
- **SANAT VE SOSYAL POLİTİKA**
Sergi Odası ve Hayatımız Zonguldak 20
- **SANAT VE SOSYAL POLİTİKA**
10. Uluslararası İşçi Filmleri Festivali Başladı 22
- **BULMACA**
İki Dakika Düşün: Tehlikeyi Tanıyalım :
Spiral Taşlama Makinesi 23
Mustafa TAŞYÜREK

İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ

<http://www.isguvenligi.net>
<http://www.osgb.fisek.com.tr>

- **Sahibi:** Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem
Merkezi Vakfı Adına
A. Gürhan FİŞEK (e-posta: agf@fisek.org.tr)
• **Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:**
A. Gürhan FİŞEK (e-posta: agf@fisek.org.tr)
• **Yönetim Yeri:** Selanik Cad. Ali Taha Apt. 52/4
Kızılay 06650 ANKARA (e-posta: bilgi@fisek.org.tr)
Tel: 0312 419 78 11 • **Faks:** 0312 425 28 01 - 395 22 71
• Web sayfası: www.fisek.org.tr
• Çalışma Ortamı Dergisi'nde yayınlanan yazılar,
resimler kaynak gösterilerek kullanılabilir.
• Bu dergide yayınlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.
Bu bir HAKEMLİ dergidir.

- Çocuk Dostu'muz olanlara dergi ve kitaplarımız
düzenli olarak gönderilmektedir.
Sizleri de **Çocuk Dostu'muz** olarak görmek isteriz.
- Çalışma Ortamı Dergisi iki ayda bir yayınlanır.
(Yerel Süreli Yayın)
• ISSN 1302-3519
• Sayı: 140 • Mayıs - Haziran 2015
• Ücretsizdir
• **Yapım ve Basım:** Büyük Anadolu Medya Grup
İstanbul Cad. Elif Sk. Sütçü Kemal İşhanı No:7/188
İskitler 06060 ANKARA
Tel: 0312 384 30 70 (Pbx) • **Fax:** 0312 384 30 57
Baskı Tarihi : Mayıs 2015